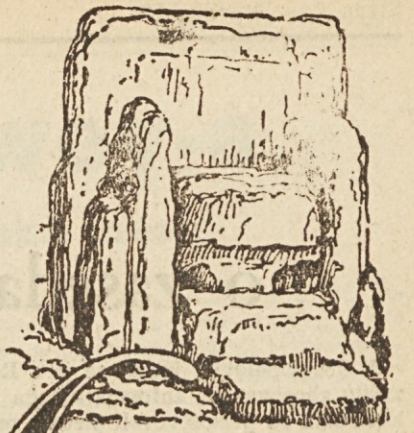

Novoroška

kronika

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:

v tuzemstvu mesečno 2.— šilinga

v inozemstvu mesečno 5.— šilingov

POSAMEZNA ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Leto IV.

Celovec, 16. julija 1948

Številka 29

Gre vendar le zares?

Že tretji teden vznemirjata dva daljnosežna politična dogodka svetovno javnost: Berlin in Beograd. Medtem ko se je položaj v Berlinu zadnje dneve močno zaostрил in bo moral po vseh znakih sodeč v kratkem najti svojo rešitev, tako ali tako, pa je videti, da se je med maršalom Titom, oziroma KP Jugoslavije in Kominformom vnela srdita pozicijska borba.

Po prvih alarmantnih vesteh in najrazličnejših ugibanjih o vzrokih in namenih spora med Mednarodnim komunističnim informacijskim uradom (ali: Kominform) in jugoslovansko vlado, pa se je vendarle izkristaliziralo nekaj otipljivih dejstev.

Pokazalo se je, da so vse pogodbe (pakti), ki jih je sklenila jugoslovanska vlada z drugimi državami vzhodnega bloka, danes pravzaprav le krpa papirja, kajti Kominformu poslušne komunistične stranke v teh državah druga za drugo kršijo daljnosežne pogodbe o „medsebojni pomoči“, katere so bile sklenjene celo za več desetletij. Med Jugoslavijo in Maščarsko so odnosi zelo napeti. Rumunija je ustavila dobave petroleja in Albanija hoče svojo veliko sosedo, kateri bi morala biti hvaležna za izdatno pomoč zadnjih let, naenkrat podučevati, kakšna naj bo prava komunistična linija in kako je treba zvesto služiti Sovjetski zvezi. — Zanimivo je, kako so se čez noč nenadoma pojavila stara nasprotstva med balkanskimi državami.

Po zadnjih vtisih je mogoče sedaj sklepati, da spor med Kominformom in Titom ni nobena preračunana politična igra, temveč da so nastala nasprotstva resna in globoka.

Slej ko prej se vsi sprašujejo: „Kaj bo sedaj?“

Odgovor je težak. Dejstvo je, da je v Jugoslaviji prilično mirno in da ni nobenih znakov o popuščanju protikominformskega stališča jugoslovanske KP. Popolnoma novi problemi pa bodo nastali, če bi se pričela gospodarska blokada Jugoslavije s strani držav Kominforma. Jugoslovansko petletko, kateri je itak že marsikaj hodilo narobe, bi to nedvomno močno ogrozilo.

Nadaljnje dejstvo pri vsem tem je, da v svetovnem komunizmu resnično obstajata dve struji: prva je pravoverna in je njen program slejkoprej svetovna revolucija in proletarska družabna uređitev sveta. Druga struja pa je prožnejša, njena značilnost bi bila morda, da ima vsepovsod državno-nacionalno obeležje, čeprav hodi v gospodarskem in socialnem pogledu isto pot kot prva struja. Mogoče je izraz „nacionalni komunizem“ preuranjen, je pa vendarle to čudno mešanico Leninovih nauk in nacionalnih čustev, kar je svet videl v Jugoslaviji, komaj možno drugače imenovati.

Še dvoje moremo ugotoviti: komunistična stranka v predvojni Jugoslaviji je bila relativno skoraj najslabša v Evropi. Po vojni pa predstavlja najmočnejše postavljeni režim od vseh v vzhodnem bloku. Tudi iz tega vidika moremo razumeti današnji spor med njo in Kominformom. Množice, ki so med voj-

Berlin še vedno otok v sovjetskem morju

Namestnik ameriškega vojaškega guvernerja v Nemčiji je poslal ruskemu poveljniku štaba pismo, v katerem zavrača trditve sovjetov, češ da so ameriška letala prekršila svoje pravice pri poletih iz zapadnih con v Berlin, kot neresnične.

Britanski guverner v Berlinu, general Robertson se je vrnil iz Londona v Berlin. V Londonu je poročal britanskemu zunanjemu ministru Bevinu o položaju v Berlinu.

Preteklo sredo je dosegel zračni promet z Berlinom nov rekord: 426 britanskih in

ameriških letal je prepeljalo v teku 24 ur 2000 ton živil.

Britanski minister za zračno plovbo, Henderson, je izjavil, da zračnega prometa z Berlinom ne bodo zmanjšali vse dotlej, dokler ne bodo Sovjeti ukiniteli blokade Berlina. Poudaril pa je, da v današnjih prilikah ni mogoče zagotoviti normalnega gospodarskega življenja v Berlinu in da bo moralo dva milijona Nemcev občutiti sovjetsko blokado.

Kakor se je izvedelo v berlinskih krogih, je dobil maršal Sokolovski pred svojim

odhodom v Moskvo pismo nemških komunistov, v katerem ga svarijo pred reakcijo, ki jo ima blokada Berlina na nemško prebivalstvo. Nemški komunisti zahtevajo v tem pismu takojšnjo ukinitve blokade in opozarjajo, da ima britanska in ameriška preskrba Berlina med sedanjo blokado ugoden vpliv na Nemce in dviga ugled zapadnih zaveznikov.

Berlinski sindikati, ki so pod vodstvom komunistov, so zahtevali tudi od vojaškega poveljnika Berlina, generala Aleksandra Kotikova, naj dobavi zapadnim predelom Berlina dovolj električnega toka, da se bo mogel razvijati promet na podzemeljski železnici in cestni železnici normalno.

Rusija odgovorila

Sovjetski poslanik v Londonu je izročil v sredo dopoldne britanski vladi odgovor sovjetske vlade na protestno noto Velike Britanije glede blokade Berlina. Vsebina note še ni bila objavljena.

Stoletnica avstrijskega parlamenta

V petek, 9. julija je praznoval avstrijski parlament stoletnico svoje ustanovitve s slavnostnim zasedanjem, ki se ga je udeležil celoten kabinet razen ministra za socialne posle g. Maisela, ki zastopa Avstrijo pri mednarodni delavski konferenci v San Franciscu.

Zvezni predsednik dr. Renner je v svojem govoru podal pregled stoletne zgodovine avstrijskega parlamenta ter se obrnil na člane s prošnjo, naj spoštujejo tradicije avstrijskega parlamenta, ki je vedno bil podlaga avstrijske demokracije. Zasedanje se je končalo z burnim odobravanjem vseh navzočih.

Jugoslavija

Jugoslovanski radio je poročal, da je poslal centralni odbor jugoslov. sindikatov ugovor proti obtožbam Kominforma napram jugoslovanski komunistični partiji.

V Londonu so podpisali lesno pogodbo med Jugoslavijo in Veliko Britanijo. Jugoslavija bo dobavila Veliki Britaniji za pet milijonov funtov šterlingov lesa.

Avstrija pri konferenci o Donavi

Iz Dunaja poročajo, da je avstrijska vlada sprejela povabilo Jugoslavije, naj se udeleži konference o Donavi 30. julija v Beogradu s svojim zastopnikom. Avstrija bo torej imela pri tej konferenci svojega opazovalca.

Albanska nota

8. julija je prišlo iz Tirane v London poročilo, da bo Albanija podvzela potrebne ukrepe za slučaj, da bi hoteli prekoračiti sovražni elementi njene meje iz Jugoslavije in Grčije.

Poročilo pravi: »Albanska telegrafska agencija je bila iz zanesljivih virov obveščena, da je podvzela albanska vlada stroge ukrepe na svojih mejah z Jugoslavijo in Grčijo, da bi preprečila morebitno pronicanje sovražnih elementov iz Jugoslavije in Grčije na albansko ozemlje, kjer bi mogli izvrševati sovražna in izzivalna dejanja, škodljiva interesom albanskega naroda.«

Feldmaršal Montgomery v Avstriji

Feldmaršal Viscount Montgomery, šef generalnega štaba britanskega imperija, ki je na obisku v Avstriji, da si ogleda britanske čete na vežbanju, se je v ponedeljek z vzpenjače odpeljal na britansko vojaško vežbališče Smeltz na govorju nad Judenburgom.

Prisostvoval je vojaškim vajam britan-

skih in ameriških čet iz Trsta, ki so uporabljale novo municijo.

»To je bila najlepša vojaška vaja, ki sem jo videl izvajati od konca vojne,« je dejal maršal navzočim.

Britanski veleposlanik v Moskvi je prispeval v London, da poroča zunanjemu ministru Bevinu.

Atentat na Togliattija

V sredo dopoldne je bil izvršen na voditelja italijanske komunistične stranke Palmira Togliattija atentat.

Atentat je izvršil neki 25 letni sicilijanski študent. Ko je prišel Togliatti dopoldne iz poslanske zbornice, je oddal ta študent

nanj iz samokresa štiri strele, od katerih sta ga dva zadela.

Togliattija so takoj odpeljali v bolnišnico, kjer so ga operirali. Njegovo stanje je po mnenju zdravnikov zelo resno. Atentatorja je policija takoj aretirala.

Kominform nima prostora za Tita?

(Napisal Malcolm Muggeridge v »Daily Telegraph«u)

Na drugem svetovnem kongresu Kominterne, ki se je vršil v Moskvi od 17. julija do 7. avgusta 1920., so izdelali 21 določb, katere bi morali upoštevati vsi člani. Te določbe so v veljavi še dandanes in je zelo zanimivo, jih proučiti.

Te določbe z vso močjo poudarjajo, kako morajo sodelovati vsi člani pri pronicanju komunizma in pri podtalnih rovarjenjih v nekomunističnem svetu. — Člen 1. n. pr. pravi:

»Vsi časopisi in tiskovine kakor tudi časopisi partije morajo skozi nadzorstvo predsedstva partije neglede na to, ali je partija zakonita ali nezakonita. V nobenem slučaju se ne sme dovoliti, da bi izdajatelj časopisov izrabljali svojo avtonomijo in mogli na ta način izvajati politiko, ki bi nasprotovala koristim partije.«

Čl. 4. pravi: »Lažni in hinavski pacifizem je treba odvreči«, a čl. 12. trdi, da morajo biti vsi organi partije organizirani osrednje in imeti »jekleno disciplino«. Vsi se morajo pokoriti »Partijnemu centru«, ki bo imel vso oblast, vpliv in pravico.

Toda Tito hoče, da vodijo jugoslovanski časopisi predvsem njegovo politiko, ne pa politiko Kominterne; da se slavi njega, ne

no šle v borbo proti okupatorju, so to storile iz nacionalne zavesti.

Naj bodo ta ugibanja pravilna ali ne, zaenkrat gre vendarle le še za domač spor med hišnimi prebivalci vzhodnega bloka. Res pa je tudi, da Jugoslavija leži na najizpostavljenem delu te stavbe, od koder je na okolico prav le razgled.

Poročilo

o zasedanju Informativnega biroja komunističnih partij

V drugi polovici junija se je v Rumuniji vršilo zborovanje Informativnega biroja, kateremu so prisostvovali sledeči predstavniki:

Za bolgarsko delavsko partijo (komunisti): tovariša T. Kostov in V. Cervenkov;

za Rumunsko delavsko partijo: tovariša Dež. G., Luka V. in A. Pauker;

za Madžarsko delavsko partijo: tovariši M. Rakosi, M. Farkas in E. Gere;

za Poljsko delavsko partijo: tovariša J. Berman in A. Zavađski;

za Vsezvezno komunistično partijo boljšeševikov: tovariši A. Zdanov, G. Malenkov in M. Suslov;

za Kompartijo Francije: tovariša J. Duclos in E. Fajon;

za Kompartijo Češkoslovaške: tovariši P.

Slanski, V. Širokij, B. Geminder in G. Bares;

za Kompartijo Italije: tovariša Togliatti in P. Secchia.

Informativni biro je obravnaval vprašanje oziroma položaj v KPJ ter soglasno sprejel sledečo resolucijo k temu vprašanju:

Resolucija

Informativnega biroja o položaju v Komunistični partiji Jugoslavije

Informativni biro, ki ga sestavljajo predstavniki Bolgarske delavske partije (komunisti), Rumunske delavske partije, Madžarske delavske partije, Poljske delavske partije, Vsezvezne komunistične partije boljšeševikov, Kompartije Francije, Kompartije Češkoslovaške in Kompartije Italije, je proučil vprašanje o položaju v Komunistični partiji Jugoslavije in ugotavlja, da so predstavniki Kompartije Jugoslavije odklonili svojo udeležbo pri zasedanju Informativnega biroja, so predstavniki vseh navedenih partij soglasno pristali na to, da objavijo sledeče ugotovitve:

1. — Informbiro jemlje v obzir, da vodstvo Jugoslovanske kompartije v zadnjem času vodi v glavnih vprašanjih zunanje in notranje politike nepravilno linijo, ki se oddaljuje od marksizma-leninizma. V zvezi s tem odobrava Informativni biro akcijo CK VKP(b),* ki je po lastni inicijativi sklenil, da objavi nepravilno politiko Centralnega komiteja (CK) kompartije Jugoslavije ter v prvi vrsti nepravilno politiko tovarišev Tita, Kardelja, Djilasa in Rankovića.

2. — Informbiro ugotavlja, da vodstvo Jugoslovanske kompartije vodi napram Sovjetski zvezi in Komunistični partiji boljšeševikov neprijateljsko politiko. V Jugoslaviji je bila dovoljena nedostojna politika sramotnega sovjetskih vojnih strokovnjakov in diskreditiranje sovjetske vojske. Poseben režim je vladal nad sovjetskimi civilnimi strokovnjaki v Jugoslaviji, kateri so bili postavljeni pod nadzorstvo organov za varnost Jugoslavije in bilo je organizirano še posebno nadzorstvo. Pravtako so tovariš Judin, predstavnik VKP(b)* v Informbiroju, in še cela vrsta drugih uradnih predstavnikov Sovjetske zveze v Jugoslaviji bili predmet nadzorstva s strani organov za varnost Jugoslavije.

Vsa ta dejstva so najboljši dokaz, da so voditelji Kompartije Jugoslavije zavzeli pozicijo, ki je nedostojna za komuniste. Jugoslovanski voditelji so pričeli smatrati zunanjo politiko SSSR in zunanjo politiko imperialističnih držav kot enake ter se obnašati napram SSSR, kakor se obnašajo proti buržujskim državam. Prav zaradi tega antisovjetskega stremjenja v C. K. kompartije Jugoslavije se je pričela širiti lažna propaganda, ki spada v delokrog kontrarevolucionarnega trockizma, o »prerojenju v VKP(b), o »prerojenju« v SSSR itd.

Informativni biro obsoja to antisovjetsko stremljenje voditeljev KPJ, ki ni v skladu z marksizmom-leninizmom in je lastno samo nacionalistom.

3. — V svoji notranji politiki se voditelji KPJ oddaljujejo od delavskega sloja in prekinjajo zveze z marksistično teorijo glede razredov in razredne borbe. Oni zanikajo porast kapitalističnih elementov v svoji deželi in postritev stanovske borbe v jugoslovanskem podeželju. To zanikanje jemlje kot bazo (osnovo) nekakšno oportunistično pojasnitev, ki se glasi, da prehodna doba od kapitalizma do socializma ne zastruje razredne borbe, kakor to uči marksizem-leninizem, temveč jo zmanjšuje, kakor trdijo oportunisti Buharinovega tipa, ki je širil teorijo mirnega prehoda iz kapitalizma v socializem.

Jugoslovanski voditelji vodijo nepravilno politiko po vaseh, ker ignorirajo sloje in smatrajo posamezna kmetijstva kot nekaj celotnega in to vkljub marksistično-leninističnim zapovedim glede razredov in razredne borbe ter vkljub znani izjavi Lenina, da majhno individualno (samostojno) go-

spodarstvo ustvarja kapitalizem in buržujski režim in to v vsakem trenutku, vsak dan in povsod. Istočasno pa političen položaj po jugoslovanskih vaseh ne kaže nobenega razloga za pomirjenje in dobro nado. V času, ko vlada v Jugoslaviji individualno kmečko gospodarstvo, kjer ne obstaja nacionalizacija zemlje, nego privatna lastnina ter prodaja in nakup zemlje, kjer se še vrši delo z najemanjem delavcev itd., ni več mogoče, da bi partija zavzela stališče v duhu pomirjenja razredne borbe, ne da bi se ta partija vsled tega ne slabila spričo težav za podvig socializma.

Voditelji Jugoslovanske kompartije prehajajo s poti marksizma-leninizma na pot narodno-kulakske partije, kadar gre za vlogo, katero mora igrati delavski sloj, kajti oni trdijo, da so kmetje »glavna osnova jugoslovanske države«. Lenin uči, da samo proletariat, ki je »edini popolnoma revolucionarni razred današnje družbe, more biti absoluten voditelj v borbi celokupnega naroda za popoln demokratični prevrat, ker se bore vsi delavci proti izkoriščevalcem.«

Jugoslovanski voditelji prekršujejo to instrukcijo (navodilo) marksizma-leninizma. Kar se tiče kmetijskega sloja, se more reči, da je njegova večina, to je siromašni in srednji kmetje, že v zvezi z delavskim razredom, toda vodilna vloga v tej zvezi mora pripadati delavskemu razredu.

Stremljenje jugoslovanskih voditeljev, kakor smo že zgoraj navedli, pa prekršuje te instrukcije marksizma-leninizma.

To stremljenje se izraža v takšnih idejah, ki so pripravne samo za malenkostne buržujske nacionaliste, a ne za marksiste-leniniste.

4. — Informbiro je mišljenja, da bi hoteli voditelji KPJ izvesti revizijo marksistično-leninistične doktrine oziroma partije. Po teoriji marksizma-leninizma pa je partija vodilna sila v deželi, ki ima svoj poseben program in se ne razkrajja v splošni množici nepartijscev. Partija je najvišja oblika organizacije in najglavnejše orožje delavskega razreda. Toda v Jugoslaviji ta vodilna sila ni komunistična partija, temveč Ljudska fronta. Jugoslovanski voditelji zmanjšujejo vlogo komunistične partije in stvarno razkrajajo partijo v nepartijski Ljudski fronti, ki jo tvorijo zelo različni elementi s stanovskega pogleda (delavci, delavci-kmetje, ki imajo svoje individualno gospodarstvo, kulaki, trgovci, majhni tovarnarji, buržujska inteligenca itd.) prav tako kakor razne politične skupine, ki vključujejo nekakšne buržujske stranke. Jugoslovanski voditelji nočejo nikakor priznati zgrešenost svoje teorije, ki bi hotela, da Kompartija v Jugoslaviji nima svojega posebnega programa, temveč da se zadovolji s programom Ljudske fronte.

Dejstvo, da se v politični areni Jugoslavije vidi samo Ljudska fronta, a ne partija in njene organizacije, ter da partija in njene organizacije nikdar ne nastopajo pred narodom pod svojim imenom — to dejstvo ne samo, da zmanjšuje vlogo partije v političnem življenju dežele, temveč ji tudi odvzema njeno samostojno politično moč, namesto da bi zadobila čim več zaupanja s strani naroda in vpliva na množice s posredovanjem javne propagande svojih idej in svojega programa. Voditelji Jugoslovanske kompartije ponavljajo pregrehe ruskih menjšeševikov* oziroma razkroja marksistične partije v nepartijski množici. Vse to znači, da prevladujejo v Kompartiji Jugoslavije likvidatorska stremjenja.

Informbiro je mnenja, da takšna politika CK KPJ ogroža sam obstoj Kompartije in da nosi seboj nevarnost prerojenja Jugoslovanske ljudske republike.

5. — Informbiro je mnenja, da je birokratski režim, ki so ga jugoslovanski voditelji vnesli v partijo, nevaren za obstoj in napredek Jugoslovanske kompartije. Partija nima notranje partijske demokracije, nima volitev, nima kritike niti avtokritike. CK KPJ sestoji poleg enotne povezanosti tovariša Tita in Kardelja iz članov, ki niso bili izvoljeni, temveč imenovani. Kompartija se nahaja v skoraj nezakonitem položaju. Partijska zasedanja se vrše le redko in skoraj tajno, toda to ni mogoče, ne da bi se s tem zmanjšala tudi avtoriteta partije med množicami. Takšen tip organizacije Jugoslovanske kompartije ne zasluži drugega imena kakor sektaško-birokratska organizacija. Takšna organizacija vodi samo do likvidacije partije kot aktivnega organa in podpira v partiji vojaške metode, ki so slične metodam Trockega.

Popolnoma nevzdržno je, da se v Jugoslovanski kompartiji omalovažujejo elementarne pravice članov partije samih in da more najmanjše grajanje nereda v partiji voditi do hudih represalij (posledic).

Informbiro smatra, da je sramota izključitev iz partije in aretacija članov CK KPJ tovariša Žujevića in Hebranga samo zato, ker sta imela pogum kritizirati antisovjetsko stremljenje voditeljev Jugoslovanske kompartije in sta se zavzemala za čim večje prijateljstvo s Sovjetsko zvezo.

Informbiro smatra, da je v Kompartiji tak sramoten, čisto turški teroristični režim nevzdržen. Takšen režim mora prenehati, a to zahtevajo tudi sami interesi obstoja in uspeha Jugoslovanske kompartije.

6. — Informbiro smatra, da je kritiziranje napak, katere je napravil CK KPJ, s strani CK VKP(b) in drugih kompartij bilo neke vrste bratska pomoč Jugoslovanski kompartiji in naj bi nudilo voditeljem KPJ vse potrebne možnosti za popravilo storjenih napak. Toda voditelji Jugoslovanske kompartije, okuženi z visokim častihlepjem in ponosom, namesto da bi pošteno sprejeli to kritiko ter nastopili pot boljšeševskega popravljanja storjenih napak, so zelo neprijazno odgovorili na to kritiko z napadom ter prešli na protipartijsko pot. Svojih napak niso priznali in s tem so prekršili nauk marksizma-leninizma ter prav s tem svojim nepriznavanjem še povečali svoje protipartijske napake.

Odklanjajoč kritiko s strani CK VKP(b) in Centralnih komitejev drugih bratskih partij, so jugoslovanski voditelji prešli na pot odkrite prevare svoje partije in naroda ter zakrili kritiko nepravilne politike Jugoslovanske kompartije, kakor tudi prave razloge za aretacijo tovariša Žujevića in Hebranga.

V zadnjem času, že po kritiki s strani CK VKP(b) in drugih bratskih partij, so jugoslovanski voditelji skušali izdati celo serijo novih zakonov. Jugoslovanski voditelji so zelo naglo izdali nov dekret glede davka na kruh za kmete, ki pa še ni bil gotov in bi mogel zato poslabšati nabavo kruha za mestno prebivalstvo. Nazadnje so jugoslovanski voditelji povsem nepričakovano s hrupom izjavili svojo ljubezen do Sovjetske zveze, čeprav je zelo dobro znano, da sedaj izvajajo v praksi takšno politiko, ki ni prijateljska napram SSSR.

Toda to še ni vse. Voditelji KPJ objavljajo v zadnjem času z velikim poudarkom politiko likvidacije kapitalističnih elementov v Jugoslaviji. V svojem pismu Centralnemu komiteju VKP(b) od 13. aprila sta tovariši Tito in Kardelj pisala, da je »plenum CK KPJ odobril ukrepe, ki so bili predloženi Politbiroju CK za likvidacijo ostankov kapitalizma na deželi.«

Soglasno s to izjavo je Kardelj v svojem govoru pred Narodno skupščino FLRJ* dne 25. aprila izjavil: »V naši deželi bije ostanikom izžemanja ljudstva poslednja ura.«

Takšno stremljenje voditeljev KPJ, da likvidirajo (odstranijo) kapitalistične elemente in kulake kot razred, ni mogoče v današnjih prilikah v Jugoslaviji drugače oceniti, kakor za avanturistično (pustoiovska) in antimarksistično. Saj ni mogoče rešiti tega problema, dokler v deželi vlada individualno kmečko gospodarstvo, ki vedno ustvarja kapitalizem; dokler niso izpolnjeni vsi pogoji za množično kolektivizacijo kmečkega gospodarstva in dokler ne bo večina delovnega kmetstva prepričana o tem, da je način kolektivnega gospodarstva boljšeševskega individualnega. CK VKP(b) ve iz prakse, da je mogoče samo na podlagi množične kolektivizacije kmečkega gospodarstva doseči likvidacijo poslednjega številnega izžemalnega sloja — sloja kulakov (kmetov) in da predstavlja likvidacija kulakov kot sloja neobhodno potrebni sestavni del programa kolektivizacije kmečkega gospodarstva.

Za uspešno likvidacijo kulakov kot sloja, to je za likvidacijo kapitalističnih elementov na deželi, mora partija izvesti predvsem predhodno in dolgotrajno pripravljano delo, pričrniši z omejevanjem kapitalističnih elementov v vaseh, z okrepitevijo zvez med delavskim in kmečkim razredom pod vodstvom delavskega razreda, z napredovanjem socialistične industrije, ki bi lahko organizirala proizvodnjo strojev, s katerimi bi se lahko pričelo kolektivno gospodarstvo. Če pa se preveč hiti v tem vprašanju, se napravi samo škoda.

Samo na podlagi vseh teh ukrepov, ki bi morali biti skrbno pripravljani in polagoma uvedeni v življenje, je mogoče preiti z omejevanja kapitalističnih elementov na deželi do njihove popolne likvidacije.

Vsi poizkusi jugoslovanskih voditeljev, da rešijo ta problem naglo in z izdajanjem uradnih dekretov, se smatrajo kakor neka avantura, ki je že v naprej obsojena na neuspeh, ali kakor neka demagogična (hujškaška) deklaracija brez vsakega smisla.

Informbiro je mnenja, da jugoslovanski voditelji, izvajajoč takšno lažno in demagogično taktiko, žele pokazati, da oni ne samo da stoje na terenu razrednega boja, temveč še nadkriljujejo te zahteve, ki bi morale biti postavljene Jugoslovanski kompartiji glede omejevanja kapitalističnih elementov in iz realističnega vidika.

Ker so ti levičarski dekreti in deklaracije jugoslovanskega vodstva demagogični in trenutno neizvedljivi, smatra Informbiro, da bi mogli samo kompromitirati zavstvo socialističnega podviga v Jugoslaviji.

Vsled tega smatra Informbiro, da je takšna avanturistična taktika nedostojen manevar in nedovoljena politična igra.

Kakor se razvidi iz zgoraj omenjenega, skušajo demagogični ukrepi in deklaracije jugoslovanskih voditeljev samo maskirati svoje odklonilno zadržanje, ker nočejo priznati svoje napake in jih temeljito popraviti.

7. — CK VKP(b) in CK drugih bratskih partij so, upoštevajoč takšen položaj v KPJ z željo, da se voditeljem Jugoslovanske kompartije omogoči izhod iz tega položaja, napravili predlog, naj se obravnava vprašanje položaja v Jugoslovanski kompartiji na zasedanju Informbiroja in to na normalni partijski osnovi, kakor so že na prvi seji Informbiroja obravnavali aktivnost drugih kompartij. Toda na tozadevne

* Federativna ljudska republika Jugoslavija

(Nadaljevanje na 3. strani)

* Centralni komitè Vsezvezne komunistične partije (boljševikov)

* socialni demokrati

Resolucija

(Nadaljevanje s 2. strani.)

večkratne ponudbe bratskih kompartij so jugoslovanski voditelji odgovorili negativno.

Z željo, da se izognejo upravičenemu kritiziranju bratskih partij v Informbiroju, so si jugoslovanski voditelji izmislili verzijo o svojem takozvanem »neenakopravnem položaju«. Treba je reči, da v tej verziji ni niti trohice resnice. Vsi vedo, da je bilo ob priliki organiziranja Informbiroja sklenjeno, da bo vsaka partija odgovorna pred Informbirojem, pravtako pa bo imela vsaka partija pravico kritizirati druge partije.

Na prvem zasedanju devetih kompartij se je Jugoslovanska kompartija vneto posluževala te svoje pravice. Odklonitev Jugoslovanov, da odgovarjajo za svoje prestopke pred Informbirojem ter slišijo granje s strani drugih kompartij, znači, da so bile prekršene enake pravice komunističnih partij ter da se je skušalo doseči privilegirani položaj v Informbiroju v korist KPJ.

8. — Z ozirom na vsa zgoraj omenjena dejstva je Informbiro solidaren v ocenitvi današnjega položaja v Jugoslovanski kompartiji, v kritiziranju napak CK KPJ in politični analizi (razčlenitvi) teh napak, ki so bile objavljene v pismih CK VKP(b) ter naslovljene na CK KPJ v obdobju od meseca marca do maja 1948.

Informbiro je mnenja, da so se voditelji KPJ zaradi svojega antipartijskega in antisovjetskega prepričanja, ki ni v duhu marksizma-leninizma, zaradi svojega celokupnega zadržanja in zaradi svoje odklonitve, prisostvovati zasedanju Informbiroja, postavili proti komunističnim partijam, ki so povezane v Informbiroju, ter prešli na pot, ki se oddvaja od edine socialne fronte proti imperializmu, in na pot izdajstva delovanja mednarodne solidarnosti vseh delavcev kakor tudi, na pot prehoda na postojanke nacionalizma.

Informbiro obsoja takšno antipartijsko politiko kakor tudi obnašanje CK KPJ.

Informbiro ugotavlja, da vsled zgoraj navedenih dejstev CK KPJ postavlja sebe in Jugoslovansko kompartijo izven družine bratskih kompartij ter izven edine komunistične fronte, torej izven vrst Informbiroja.

Informbiro smatra, da je kot osnova vseh teh napak vodstva KPJ dejstvo, da so v vodstvu KPJ v zadnjih petih ali šestih mesecih pričeli očitno prevladovati nacionalistični elementi, ki so poprej bili nekoliko bolj v ozadju, dalje da je vodstvo KPJ prekinilo z internacionalnimi tradicijami Jugoslovanske kompartije ter je nastopilo pot nacionalizma.

Jugoslov. voditelji, ki precenjujejo notranje nacionalne sile in možnosti Jugoslavije, mislijo, da bodo lahko ohranili neodvisnost Jugoslavije ter izgradili socializem brez podpore s strani dežel, kjer vlada ljudska demokracija in brez podpore SSSR. Oni mislijo, da more nova Jugoslavija živeti brez pomoči teh revolucionarnih sil.

Jugoslovanski voditelji, ki ne razumejo dobro razpoloženje s strani teh držav, se strah pred zlovoljnimi pretnjami imperialistov, mislijo, da bi mogli potom popuščanja napram imperialističnim državam pridobiti dobro razpoloženje s strani teh držav, se sporazumeti z njimi o neodvisnosti Jugoslavije in polagoma razviti med jugoslovanskimi narodi orijentacijo na te države, kar bi pomenilo orijentacijo h kapitalizmu. Pri tem se poslužujejo poznane buržujsko-nacionalistične teze, ki trdi, »da predstavljajo kapitalistične države manj nevarnosti za neodvisnost Jugoslavije kakor pa SSSR«.

Izgleda, da jugoslovanski voditelji ne morejo razumeti ali pa se samo delajo, da ne razumejo, da more takšna nacionalistična politika privedi Jugoslavijo do pretvoritve v navadno buržujsko republiko, do izgubitve njene neodvisnosti in do spremenitve Jugoslavije v neko kolonijo imperialističnih držav.

Informbiro ne dvomi, da je v globini Jugoslovanske kompartije še mnogo zdravih elementov, ki so zvesti marksizmu-leninizmu, zvesti mednarodnim tradicijam Jugoslovanske kompartije, zvesti edini socialistični fronti.

Naloga teh zdravih elementov obstaja v tem, da prisilijo svoje sedanje voditelje, da javno in pošteno priznajo svoje napake ter jih popravijo, da prekinejo z nacionalizmom, da se vrnejo k internacionalizmu ter z vsemi silami poizkušajo okrepiti edino socialistično fronto proti imperializmu, ali pa v slučaju, da bi sedanji voditelji KPJ ne bili sposobni za to, jih je treba izmenjati ter ustanoviti novo internacionalno vodstvo KPJ.

Informbiro ne dvomi v to, da bo Kompartija Jugoslavije zmožna izvesti to častno nalogo. (»Pravda«, Moskva)

Lik Thomasa E. Dewey-a

republikanskega kandidata za predsedniško mesto

Thomas Edmund Dewey, guverner države New York, ki so ga izvolili na kongresu republikanske stranke za predsedniškega kandidata republikanske stranke, je sposoben in energičen upravnik ter je znan kot voditelj »modernih sil« v republikanski stranki.

Ker je trdno prepričan, da morajo biti Združene države resnično močne, je Dewey pred kratkim predlagal znatno povišanje letalskih sil, reorganizacijo obveščevalne službe, povečanje diplomatskega delovanja in resničen program za pomoč Evropi in Daljnemu vzhodu, ki naj podpre obnovo in okrepitev držav, katerih svoboda je tako važna za svetovni mir.

Ob priliki njegove druge izvolitve za guvernerja New Yorka je takole podal smerice, po katerih naj bi se ravnala vlada:

»Naša država je resnično svobodna in je lahko še naprej najproduktivnejša, naj-srečnejša in najtrdnjaja država na svetu. Imamo najsvetejšo dolžnost pred Bogom, da pospešujemo blaginjo države in še nadalje dokazujemo, da ima lahko vlada glavo in srce, da je lahko napredna in bogata in da lahko služi narodu, ne da bi mu postala gospodar.«

Dewey, ki ima sedaj 46 let, je že šest let guverner države New York in je voditelj republikanske stranke od leta 1944, ko se je predstavil kot kandidat na predsedniško mesto, a je izgubil svojo prvo volilno kampanjo, ker je bil takrat Franklin D. Roosevelt četrtič izvoljen za predsednika.

Dewey je eden najmlajših kandidatov, ki so se kdaj potegovali za predsedniško mesto in če bo izvoljen, bo najmlajši predsednik Združenih držav po Tudorju Rooseveltu, ki je postal predsednik 1. 1901, ko je imel 42 let.

Dewey je svoj čas podprl pomoč Grčiji, je podpiral Marshallov načrt vse od začetka in je bil eden izmed prvih, ki so zah-

tevali priključitev Kitajske k splošnemu obnovenemu načrtu. Poleg tega se je večkrat pokazal naklonjenega zakonu, ki naj bi olajšal vstop beguncev v državo; zagovarjal je močno evropsko zvezo, delitev Palestine in medsebojne trgovinske sporazume. V mnogih prilikah je Deweya vodil njegov prijatelj in zunanje-politični svetovalec John Foster Dulles, osebnost na področju mednarodnih zadev.

Dewey ni bil vedno internacionalist, kot je danes. Pred japonskim napadom na Pearl Harbour 1. 1941 je bil zagovornik ameriške nevtralnosti in se je uprl znane-mu zakonu o najemu in posojilu. Toda že 1. 1942 dejal: »Gotovo sem spremenil svoje nazore o zunanjih politikah, kot so jih vsi.«

Dewey je pričel karijero, ki ga je pripeljala do Albany, kjer je sedež guvernerja države New York, leta 1935, ko mu je bila zaupana naloga, da naj iztrebi iz New Yorka slabe razvade in zločinstvo. Njegov uspeh je bil presenetljiv in postal je slaven. Leta 1937 je bil Dewey izvoljen za državnega pravdnika za okraj New York. To je bila njegova prva javna služba. Tedaj je imel 35 let. Leto pozneje je predložil svojo kandidaturo za državnega guvernerja, a je propadel. Leta 1942 je poskusil znova in je lahko zmagal. Leta 1946 pa so ga ponovno izvolili.

Kot deček je Dewey delal na polju, prodajal časopise, bil za slugo v neki tiskarni, kjer je njegov oče tiskal tednik. Nato je vstopil na univerzo v Michiganu, kjer se je izkazal za nadarjenega študenta in je postal urednik lista »Caurmpus«. Takrat je Dewey tudi zmagal na neki pevski tekmi in njegov učitelj je vztrajal na tem, da naj še naprej goji svoj lepi baritonski glas. Diplomiral je leta 1923 in se je kmalu nato ustanovil v New Yorku.

Takrat se je Dewey odločil za pravno karijero in se je vpisal na kolumbijsko univerzo; dve leti pozneje pa je postal advokat. Istočasno je nadaljeval svoje pevske študije in na glasbeni šoli je srečal gospodično Frances Hutt, mlado pevko iz Teksasa, s katero se je poročil leta 1928. V zakonu sta imela dva otroka, ki sta sedaj stara 15 in 12 let.

Guverner Thomas Dewey je podal na tiskovni konferenci izjavo o ameriški politiki in zatrdil svojo podporo dvostranski zunanji politiki in ERP (evropski obnoveni načrt). Izjavil je, da je »ustvaril podlago« politiki dveh strank s tem, da je leta 1944 podprl načrt ZN v namenu postaviti to mednarodno organizacijo nad stranke.

Izjavil je nadalje, da se ERP »zelo približuje stališču republikanskih voditeljev«, ki ga je on označil pred enim letom v svojem govoru.

Dewey je podal izjavo po dolgem razgovoru s Foster Dullesom svojim svetovalecem glede zunanje politike, ki je verjetni kandidat za zunanjega ministra v primeru

republikanske zmage. Dulles je že bil Deweyev svetovalec v volilni kampanji leta 1944, ko je Dewey kandidiral proti Rooseveltu. (SDWB-AIS)

Cistka v češko-slovaški književnosti

V češkoslovaških knjižnicah bodo pomeđli z vsemi knjigami, »ki nimajo literarne vrednosti«. Državna oblast bo zatrla vse zasebne knjižnice in knjižnice raznih društev, ki so dostopne javnosti.

Zastopnik informacijskega ministrstva dr. Jaroslav Frey, ki je pred kratkim napovedal skorajšnje čiščenje knjižnic, je izjavil, da morajo biti knjižnice politično vzgojne ustanove, da so knjige narodova kulturna last in morajo biti knjižničarji vzgojitelji čitateljev. Rekel je nadalje, da bo Sovjetska zveza češkoslovaškim knjižničarjem vzorec, ki jim bo služil za zgraditev novega sistema.

V zvezi s tem je treba omeniti, kaj pomeni, če Čehi rečejo, da je kaka knjiga »brez literarne vrednosti«. To pomeni toliko kot nemška beseda »kič«. S to besedo so nacisti označevali vsako knjigo, ki ni služila nacistični ideologiji. O »literarni vrednosti« knjig bodo seveda odločali komunistični državni uradniki.

Novi knjižničarji se bodo vzgajali na univerzah, katere je že očistil prosvetni minister in zagrižen komunist Zdenek Nejedlý. Te univerze naglo postajajo središče vsega komunističnega delovanja. Vsi študentje, ki ne uživajo zaupanja pri komunistih, poslednjikakor ne morejo računati na to, da bi se posvetili pouku, ker je vlada jasno pokazala svoj namen, da bo postavila ves pouk pod nadzorstvo izkušenih in zvestih komunistov. (IPS)

Univerza v Oxfordu je podelila pred kratkim francoskemu socialističnemu voditelju, Leonu Blumu (levo) in ameriški poslaniku v Londonu, Mr. Lewis Douglasu, častne doktorate. — Keystone (Brit. I.S.B.)

Svet v sliki

Bivši generalni guverner Indije, Lord Mounbatten, se je vrnil s svojo soprogo iz Indije v Anglijo. Na letališču Norholt so ga pri prihodu pozdravili: vojvoda Edinburški (levo), ministrski predsednik Attlee (v sredini) in Mr. Krishna Menon, visoki komisar za Indijo (desno). — Keystone (British I.S.B.)

V okviru zanimive razstave zadnjih iznajdb na polju radarja razstavljajo tudi radarbalon. Ta radarbalon vsebuje popolnoma opremljeno vremensko postajo v minijaturi, ki jo spustijo v zrak, da ugotavlja vremenske pogoje. Te balone spuščajo v zrak z ladjami na odprtem morju. — Keystone (British I.S.B.)

Župnik iz cvetočega vinograda

Drama v treh dejanjih (v 10 slikah)

Spisala: Timmermans-Vaterman - Prevedla: K. Jelšnikova

(1. Nadaljevanje)

ŽUPNIK: Bleda si in ves čas molčiš! Ali te je potovanje utrudilo? Menda ne. Pol ure s poštnim vozom. Daj, izpij tudi ti požirek »velikonočnega vira«. Takoj ti bo pordečil lice... Kakšna pa je tvoja sodba o tej angelski pijači, Gomar?

GOMAR: Dobro vino... dobro... imenitno (mrmra s polnimi ustmi dalje).

ŽUPNIK: Pozneje poizkusiš še tegale... To je »mavrica obljubljenе dežele«.

GOMAR: Da, da gotovo, brat Benedikt... Dobro vino je... najboljšo, kar ga je na svetu... ampak to! (kaže na Leontino). To je drugačno vino. (Se obrne proč). Benedikt, kar povedal ti bom...! Pri nas je vse narobe... Le pogledaj to, ta njen svetniški obraz... Benedikt, ljubčka ima, in ljubčka, ki je brezbožnež, svobodomslec! (Prevrne kozarec na mizo). Tu imaš nedolžno punčko... Brezbožneža!!

ŽUPNIK (je vstal s servijeto v roki. Žalostno presenečen pogleda Leontino, po premoru reče zelo tiho in mirno): Otrok... ali je res? (Leontina skloni glavo). Ali je res?

GOMAR (pritajeno grozeče): Ali ne znaš odgovoriti svojemu stricu! Pri tistem finem gospodiču se ti pa vrti jezik...

ŽUPNIK (ne čuje Gomarja, tako ga je zadelo in spet ponovi): Ali je res... Leontina?

LEONTINA (plaho): Da... stric...

ŽUPNIK: Za božjo voljo, kako je to mogoče?

GOMAR: Tudi jaz se vprašujem, brat Benedikt, kako je to mogoče? Veš, kaj sem našel predvčerajšnjim v nabiralniku? Pismo od onega brezbožnega pogana! In kakšno pismo... (župnik žalostno pogleda Leontino). Tukaj je!... Čitaj... le čitaj... čakaj... čakaj... bom jaz! Moj sladki angel! In on v angele niti ne veruje! »Ko se zjutraj zbudim, pošilja sonce v mojo sobo prve žarke, ki rišejo po tleh — slišiš, Benedikt — vzorce čipkastih

zaves, kakor da leže ob mojih nogah cvetlice, se mi zdi, in dišave, vitice in žvrgoleče ptice, pomlad obsipava s svojim razkošjem mojo posteljo!« Ali čutiš, kako brezbožno je to, Benedikt! Tako brezbožno je, da mi zastaja beseda. Cvetlice in žvrgoleče ptice! Vrh vsega je še pri-smojen! (Čita). »Tako si tudi ti, ljubljena, sonce, ki ožarja pusto pot mojega življenja; vrt si, v katerem dehtijo rože in zvone gaji lilij v roju čebel, kjer prepevajo pisane ptice srebrne svoje pesmi... O sonce mojega srca, ne daj, da bi to luč, ki je sedaj v meni zablestela, zagrnil kdaj temen oblak« (v divji jezi zarenči) Benedikt... ta oblak sem jaz! (obriše si pot).

ŽUPNIK (je spočetka gledal Leontino, med čitanjem je postal pozoren, ker so besede vplivale nanj. Tiho): Pesnik je...

GOMAR (besen): Pesnik? Lažnivec je! Takih brezbožnosti je napisal dolgih šest strani in niti enkrat ni omenil kje Boga. Moja hčerka se peča s tem pustolovcem. (Vstane in z velikimi koraki stopa po sobi in piha kakor lokomotiva. Župnik premišljuje in stegne roko proti Leontini, ki jo prime in skloni glavo nad njo. Nato vpraša preprosto in mehko).

ŽUPNIK: Kdaj odpotuješ, Gomar?

GOMAR (presenečen): Jaz? Zakaj?... jutri... jutri... toda...

ŽUPNIK: Dobro, Gomar... Leontina pa ostane še nekaj dni pri meni, ne?

GOMAR (pomisli nato): Hvala! Razumem te. Zlepa bi ji hotel to nesnago spraviti iz srca. Pa, škoda je besede. Veš, kaj pravi? Poskrbela bo, da se spreobrne in krsti... In če bo desetkrat krščen ali dvajsetkrat, ne! Nikdar je ne dobi! To podpišem s krvjo, če treba!

LEONTINA (skrije obraz). ŽUPNIK: Ne tako — revica! (Položi roko na Leontino roko, ona poljubi župniku roko).

Z a v e s a.

TRETJA SLIKA

Ista soba. — Zunaj dežuje. Zofija prihiti in zapre okno, ker dežuje v sobo.

ZOFIJA: Sveti križ božji, tak naliv.

LEONTINA (nastopi): Zofija...

ZOFIJA: O, gospodična... Pod moram obrisati... le pogledjte to mlako, ladja bi lahko plavala po njej...

LEONTINA: In tako nenadoma.

ZOFIJA: Dejala sem gospodu župniku, naj vzame dežnik... pa me ni ubogal (oponaša župnika): Moja ljuba Zofija... Saj ne bo dežja. Če pa bo deževalo, se spomnite, da je tudi dež potreben... Vse prav... mokra obleka je pa le mokra (briše obleko).

LEONTINA: Ali je šel daleč, Zofija? (Sede).

ZOFIJA: Tri četrt ure... posestnik Lovieke Pel je že pri koncu. Je že tu... O, Marija, premočen do kosti... (hiti v vežo). Tako vreme! Zdaj pa pogledj, človek, mojo vežo! In to blato! Vsaka stopinja se pozna!

ŽUPNIK: Ne zabavljajte, Zofija... To je dobro za vaše rože. Bog že ve, čemu nam pošilja dež...

ZOFIJA: Že prav... (jezna odide).

LEONTINA: Ali ste zelo mokri, stric?

ŽUPNIK: Samo plašč je moker, otrok moj... in klobuk... prižgal bom svojo picco...

LEONTINA (med tem ko župnik opravlja s pipo): Kako je ubogemu Pelu, stric.

ŽUPNIK (jo prime za brado): Lepo je, da to vprašaš, otrok moj. (Premor). Umril je.

LEONTINA: Ah...

ŽUPNIK: Lepa smrt... (kadi pipo). Ležal je v svoji temni koči, a svetloba mu je ožarjala bedni obraz... in nasmeh mu je zaokrožil usta... človek bi se zjokal od veselja... Svet je božji vinograd... in mi ljudje smo grozdne jagode. Lupine in pečke so naše telo... vino pa duša... Kaj pa bereš?

LEONTINA: Knjigo o sv. Frančišku... (s strahom).

ŽUPNIK: Lepo, Leontina... (tišina. Videti je, da bi župnik nekaj rad povedal, pa si ne upa. Leontini se pozna, da čaka odgovor, včasih pogleda župnika, pa se vendar boji, da bo izpregovoril. V sobi vlada napeto pričakovanje). Leontina!

LEONTINA: Stric?

ŽUPNIK: Ali... še vedno dežuje...

LEONTINA: Da, še vedno.

ŽUPNIK: Ne glej me, kakor angel... Beseda mi ne gre z jezika...

LEONTINA (lahko prestrašena): Striček...

ŽUPNIK: No, no... saj nočem... hočem samo... saj sam ne vem... kaj hočem... (premor)

LEONTINA: Ali še vedno dežuje, striček?

ŽUPNIK: Da, dežuje, ljuba moja... dežuje... (zopet vse tiho, župnik premeri sobo, hoče govoriti, pa ne more. Konačno se odloči). Leontina!

LEONTINA: Da, stric?

ŽUPNIK (jo pogleda, gane ga pogled nanjo, prekine se): Nič... nič... otrok moj... Sveti Frančišek je bil najlepši svetnik vseh časov. Ob svoji sveti smrti je dejal trpinčenemu telesu... »o brat telo, odpusti mi vse, kar sem ti prizadejal...« (pogleda Leontino). Kako me zro te golobje oči... (počasi se obrne in hodi. Ostane pred križem in premišljuje, nato se odloči. Odloži pipo in sede Leontini nasproti). Leontina...

LEONTINA: Stric?

ŽUPNIK: Kako... Kako je z Izidorjem? (Leontina skrije obraz v dlani) No, no... nisem mislil tako, ne jokaj več. Saj nisem hud. Saj smem vse vedeti... ali ne? Glej, obrnil se bom... Stopil bom k oknu in gledal bom v dež... ti pa mirno pripoveduj... Ne boj se svojega strica... On bo že napravil, da bo prav, no, kako sta se spoznala...

LEONTINA: Stala sem pred vrati, stric... in Izidor je prišel mimo... pogledal me je... in tedaj sem videla srečo v njegovih očeh... To vendar ni greh, striček?

ŽUPNIK: ... in dalje?

LEONTINA: Dalje?... Ne bodite hudi, stric... naslednji dan sem zopet stala tam pred vrati... in ne vem, kako je prišlo... tedaj sem mu jaz prva pokimala... Zgodilo se je, ne da bi vedela kdaj... Bilo me je tako sram, da nisem teden dni šla več k vratom... videla pa sem ga, kako je hodil mimo... skrila sem se za uro v izložbi... Čez devet dni, ko smo bili pri obedu, je prišel v trgovino in prinesel popraviti staro uro. Šla sem y, trgovino. Ko mi je dajal uro... se je

dotaknil moje roke... in zaradi tega nisem mogla spat! To vendar še ni greh, stric, ali ne?

ŽUPNIK: Ne, ne... in dalje?

LEONTINA: Sanjalo se mi je o njem, stric... in njegov glas sem slišala v glasovih naših ur... V mraku me je vedno gnalo proti vratom... in ko je prišel mimo... je dejal: podobni ste naši ljubi Gospe...

ŽUPNIK: Tako je rekel?

LEONTINA: Potem je prišel po uro. Oče je bil ravno z doma, in ko sem dejala, da očeta ni doma, da bi prej odšel, me je pričel za roko... bala sem se sama z njim.

ŽUPNIK: In potem?

LEONTINA: Potem... me je poljubil...

ŽUPNIK: In potem?

LEONTINA: Potem sem ga poljubila jaz...

ŽUPNIK (se malo obrne): In potem?

LEONTINA: Potem je odšel...

ŽUPNIK (zadržano): In kako sta pozneje govorila o ljubezni?

LEONTINA: Ko sem hodila k večernicam, mi je prihitel nasproti in... drugi dan je zopet prišel... in dolgo sem bila z njim in dejal mi je, da je že dolgo mislil name... in da bo brez mene vekomaj nesrečen.

ŽUPNIK: Ali sta tedaj govorila o veri?

LEONTINA: Da, stric... tako sem jokala, da si doma nismo upali prižgati luči, a molila bom, da se spreobrne.

ŽUPNIK: Torej ni naše vere... katere vere je potem?

LEONTINA (postaje nervozna): On pravi, da je vse Bog... in da smo mi del Boga... tega ne razumem... stric. Kupuje si drage knjige... in čita in študira včasih do zore, in potem pravi: to delam zate, Leontina... ali ne ravna lepo, striček?

ŽUPNIK (si skrivaj otare solzo, jezen nad samim seboj): Da... to... je lepo... in kakšnega značaja je? (nasmehne se). No, tega bi te ne smel vprašati...

LEONTINA: O, stric, najboljši fant, kar jih je...

ŽUPNIK (z nasmehom): Seveda... kako bi moglo biti drugače.

LEONTINA: Pred dvema mesecema mu je umrla mati... noč in dan ji je stregel... še k meni ni prišel... ali ni lepo, da je tako ljubil svojo mater?

ŽUPNIK: Da... lepo je to... (prehod) Če se pa ne spreobrne?

LEONTINA: Ne, stric... ne... ne... prosim vas, ne recite tega... vem, da se bo... molila bom... molila h križanemu Odrešeniku.

ŽUPNIK: Ampak — če se — ne? (Dolg odmor, Leontina strmi žalostno predse).

LEONTINA (bolestno, zamolklo in otožno): Potem se ne bom z njim poročila.

ŽUPNIK: Potem se boš morala žrtvovati...

LEONTINA: To bom storila, stric...

ŽUPNIK: Ali se lahko obrnem?

LEONTINA (bolestno z jokom): Lahko stric, saj veste vse.

ŽUPNIK (jo pogleda in jo vzdigne s stola in ji položi roke na ramena): Ljubo dete... poročila se boš z Izidorjem... to ti pravim jaz, tvoj stric Benedikt!

LEONTINA: Stric... stric... (joče od veselja, ta jok pa preide polagoma v srečen smehljaj) Oh, stric...

ŽUPNIK (je ves ganjen, a tega noče pokazati): No, glej smola... mušica mi je padla v oko. Daj ti zdaj pero in papir, pisal bom Izidorju, naj pride v hram cvetočega vinograda Gospodovega...

LEONTINA: Striček, ti dobri striček.

ŽUPNIK: Sedaj pa le pojdi na vrt... dež je minul... in sonce se veselo smeje.

LEONTINA: Grem... (gre k vratom, okleva, vrne se, objame župnika in mu šepetaje) Napišite, da ga pozdravljam (potem v zadregi odide).

ŽUPNIK: (nekaj časa premišljuje, nato se domisli, kako bi pričel. Počasi namoči pero in prične pismo).

Z a v e s a.

Drugo dejanje

PRVA SLIKA

Na vrtu za župniščem. Ob župnišču se vzpenjajo vinski trsi, ki cveto in so napeljani kakor streha nad ves vrt, da tvorijo lep trtni hrib. Hodnik. V sredi stoji majhna mizica s tremi stoli, na mizi kava.

Župnik in Izidor sedita za mizo.

ŽUPNIK: Simboli... vse simboli... zunanja znamenja.

IZIDOR: Toda narava, gospod župnik... ki nam toliko daje... V naravi sem našel mnogo več sreče, kakor bi jo mogla dati katerakoli vera...

ŽUPNIK: Narava je lepa ali še lepša je, če jo pogledaš v svitu vere. Vi gledate zvezde in pravite: kako so lepe te daljne luči... mi pa vidimo v njih nebeški red, ki vodi njihov tok. Mi zremo skozi naravo kakor skozi bistro vodo. Ali ste že kdaj poslušali ubrano godbo, ki dehti in valovi in hrepeneče ugaša, da vam privre sreča v solzah iz oči... Ali takrat tudi pravite, da so to le note? Ne... to je duh... Izidor... to je duh, ki živi, govori in zmaguje... tako je tudi vera onemu, ki jo ima in ki prisluškuje njenim zvokom; godba je.

IZIDOR: Nekaj, nekaj me sili k vaši veri, ki tako lepo govorite o njej, toda...

ŽUPNIK: Pomagal vam bom... Cerkev vas moti... Obredi... mašniško posvečenje, spoved... svetniki... poznam to. Vedel sem, da boste to navedli, vedel sem to še tedaj, ko sem vam pisal, da pridite... Vi hočete o nadnaravnem svetu biti prepričani do dna. Tega vam ne more dati najboljši bogoslovec. Tega ne more nihče, če hočete prejeti milost, mora priti luč od zgoraj in zanetiti ogenj v vaši duši... Eno samo sredstvo je: vevrovati slepo... (pije kavo, Izidor se bori).

IZIDOR: Prav tega ne morem! Hotel bi vevrovati... Verovita slepo, ali razum mi

pravi: ne! Gospod župnik, kaj naj storim, da to dosežem? Bogati ste... dajte mi vsaj drobtino svoje vere. Eno samo drobtino in pomnožil jo bom s svojo voljo — s svojo ljubeznijo (povesi glavo) do Leontine.

ŽUPNIK (ga potrepnja po rami, molči trenutek): Dobri dečko moj... edina drobtina, ki vam jo morem dati... je molitev... in to vam dam... (prime Izidorja za roko) Vaša dobra volja vam bo pomagala... (Izidor in župnik se molče spogledata, Izidor hrepeneče, župnik prijazno). Ali vidite tam v dalji zeleni grič z belimi brezami?

IZIDOR: Oni grič, na katerem je kapelica...?

ŽUPNIK: Da, tam kraljuje naša ljuba Gospa petih ran, Izidor... in lepa duša, ki vas ljubi, moli pred njo slednji dan za vas.

IZIDOR (ganjeno zašepeta): Leontina...?

ŽUPNIK: (priklama) Glejte, vsi se trudimo za vašo dušo...

IZIDOR (nenadno odločno): Pripovedujte mi še več, gospod župnik...

ŽUPNIK: Tu bi me ne poslušali več.

IZIDOR: In zakaj ne?

ŽUPNIK: Tam je vzrok! (Izidor se ozre, Leontina in Zofija nastopita). (Ko zgleda Izidorja, bi mu rada planila okrog vratu, prisotnost župnikova pa jo moti, v zadregi povesi oči, ponudi mu roko).

LEONTINA: Dober dan, Izidor.

Z a v e s a.

DRUGA SLIKA

Isto pozorišče. Večeri se, župnik, Izidor in Leontina sedijo za mizo. Župnik v sredi. Pod mizo je videti noge sedečih.

IZIDOR: Tu zunaj je mnogo lepše kot pri nas v mestu.

LEONTINA: Pa ostani tu, Izidor!

IZIDOR: Ne, ne morem, to dobro veš! Od česa pa bom živel? Tu ne kupujejo ljudje starin! In vendar so mi bile te ure tako lepe...

LEONTINA: Tako lepe, da si pozabil na jed, ki jo imaš na krožniku.

IZIDOR: Res bi jo bil pozabil. In vendar je skoraj tako dobra, kot si ti... (oba se

smejeta). Današnja noč je kakor pesem. Mesečina čez plan, zrak je poln sladkih vonjav, tajno šepetanje veje od nekod...

LEONTINA: In kaj ti pravi na uho?

IZIDOR: Tega, tega ne ve nihče... in vendar je tako lepo... mogoče so to angelski glasovi... (župnik ga pogleda).

LEONTINA: To mora biti krasno, Izidor...

(Dalje prihodnjič.)

Za naše gospodarje!

Planinski pašniki

Velika večina naših planin ima zelo slabe in zelo slabo oskrbovane pašnike, na katerih rastejo le slabše vrste krmnih rastlin. Istočasno pa večinoma na skoraj vseh naših planinah slabo in zanjirano ravnaajo z gnojnjem in gnojnicjo.

Gnojnica, kolikor je ne more popiti zemlja v hlevu in okrog hleva, si poišče navadno najbližjo pot do potoka. Gnoj in steljo, v kolikor to sploh uporabljajo, pa mečejo leto za letom v bližino hleva, kjer je nato zemlja seveda preveč pognojena.

Kakor navadno preveč dobrega nima dobrih posledic, tako tudi na preveč gnojni zemlji v okolici hlevov na planinah ne rastejo dobre, ampak slabe krmne rastline, pleveli.

Ti pleveli so predvsem: ščav ali šavje, koprive, rumeno in modro cvetoča preobjeda ter čemerika.

Ščav ali šavje (nemško: Alpenampfer, latinsko: rumex obtusifolius) je izredno trajna in odporna rastlina z močno koreniko, iz katere poženejo vsako leto stranski poganjki in zavzema tako vsako leto večje površine pašnika. Te korenike se skoraj ne dajo uničiti; ako jih iztrgamo en del iz zemlje, morejo pognati novi izrastki iz ostanikov korenin v zemlji.

Sicer uporabljajo ščav večkrat kot krmo za svinje, vendar pa ne moremo reči, da bi bila ta krma kaj vredna. Razen tega je to šavje izbrabilo ves gnoj, vso rastlinsko hrano, ki bi mnogo koristila boljšim krmnim rastlinam, ako bi bila pravilno razdeljena.

Ako hočemo dokončno zatreti šavje, moramo odstraniti vse korenike in vse ostanke korenin te rastline. Nič ne koristi, ako rastlino požanjemo, ker se vedno znova obnavlja iz korenin.

Najbolj temeljito odstranimo šavje, ako to površino pašnika preorjemo, poberejo vse korenine in na tej površini zasadimo krompir ali peso. Naslednje leto nato zasejemo (event. v oves) travno mešanico. Važno je, da pognojimo dobro z apnom. Umevno na to površino več let ne sme priti hlevski gnoj.

Koprive in obe vrste prave preobjede (nemško: Eisenhut, latinsko: aconitum napellus), torej rumencvetna in modrocvetna, rastejo pod enakimi pogoji kot ščav in jih tudi podobno zatiramo.

Koprive, ki pa so kuhane zelo dobra in priporočljiva krma za mlade pujske, zatiramo tudi, ako jih rosne potrosimo s posebno vrsto kajnita. Dlake lističe s tem nekako poparimo in rastline nato odmrjejo. Ako pa iz močnih korenin poženejo nove rastline, jih spet potrosimo s kajnitom.

Prava preobjeda posebno bujno uspeva tam, kjer večkrat rada leži živina. Preobjeda vsebuje močen strup, alkaloid akonitin, in sicer je rumena preobjeda bolj strupena kot pa modrocvetna. Zlasti mlada živina te rastline žre in se more zastrupiti.

Preobjedo zatiramo, ako rastline vsako leto požanjemo, predno se cveto. Še boljše pa je, ako rastline izkopljemo.

Mnogo prostora zavzema na planinskih pašnikih čemerika (nemško: weiße Nießwurz ali Germer, latinsko: vératrum album). Poleg škodljivosti, ki jo povzroča ta rastlina na planinskih pašnikih s tem, da odvzema prostor dobrim krmnim rastlinam, vsebuje čemerika še močen strup, ki je škodljiv zlasti mladim živalim.

Najuspešnejše zatiramo čemeriko, ako posamezne rastline izrujemo. Steblo rastline primemo čim bolj pri tleh, da odtrgamo čim več tudi podzemeljskega dela stebela rastline. S tem nastane v tlu cevasta luknja,

v katero se po dežju nabira vlaga, ki povzroča gnitje še ostalega dela rastline. Priporočljivo je tudi porezati oziroma pokositi čemeriko, seveda še preje, predno začne cveteti. Ko čemerika odcvete, zatiranje ne pomaga mnogo, ker se je seme že raztrosilo po pašniku.

Še dve rastlini, ki rasteta v obliki grma, sta zelo škodljivi na planinskih pašnikih, to je jelša (nemško: Erle, latinsko: alnus). Jelša je izredno razširjen grm in zavzema po planinah na sto hektarjev površine. Ko gre živina skozi jelševo grmovje, dobi tu predvsem klope, ki povzročajo oziroma prenašajo nevarno bolezen krvomočenja.

Močno razvite korenine te rastline segajo globoko v zemljo, kjer nabirajo velike količine rastlinskih hranilnih snovi. Na njih koreninah živijo neke vrste bakterije, podobne kot na koreninah greha, fižola in detelj in dobivajo dušik iz zraka. Iz tega si tudi moremo razlagati veliko odpornost in izredno trdoživost jelše in je zato zatiranje jelše tudi tako težavno.

Ako jelšine poganjke porežemo, to trajno še ni učinkovito. Mnogo uspešnejše je, da rastlino s koreninami izkopljemo, kar pa je izredno zamudno, naporno in zato drago delo.

Najuspešnejši pa tudi najenostavnejši način zatiranja jelše je tale: jelšo podbelimo, to je odstranimo z ostrim nožem lubje v obliki kolobarja vsaj za ped široko. Vsled tega ne morejo dobivati korenine več zadosti hrane in polagoma odmirajo.

Vsled tega se navadno jelša še ne posuši takoj prvo leto. Ako pa je kolobar zadosti širok, da se rana ne more zarasti, so v drugem in tretjem letu korenine že tako izčrpane, da se rastlina posuši.

Najbolj primeren čas za »podbeljenje« jelše (tudi obročkanje to imenujejo) je do konca junija, v višjih legah pa še do sredi meseca avgusta.

Kjer je izginila jelša, raste dolgo časa zelo bujna trava, ker raste jelša le na globoki, primerno vlažni in humozni zemlji, ki vsebuje mnogo dušika.

Ruševje ali čretje (nemško: Latsche ali Legföhre, latinsko: pinus montana), je planšarju ali prijatelj ali pa tudi sovražnik. Ako raste na ravnem ali le malo nagibenem zemljišču, kjer bi lahko uspevala trava, je ruševje neprijatelj in ga je treba iztrebiti tako, da odčagamo debela nizko pri zemlji. To delo sicer ni lahko, vendar pa dajejo veje ruševja, ki so prepojene s smolo, zelo dobro gorivo.

Večkrat pa ruševje varuje planinske pašnike, ker tvori nekaj varnostni pas, ki zadržuje kamenje, pečevje in pesek, da ne zasuje in uniči pašnika. V tem slučaju moramo ruševje varovati.

To so seveda le nekatere rastline, ki rastejo kot nadležen in škodljiv plevel po naših planinskih pašnikih.

Zatiranje škodljivih in pospeševanje dobrih krmnih rastlin na planinah je predpogoj boljšega donosa naših planinskih pašnikov. To je torej prva naloga, ki naj bi jo izvršili na planinskih pašnikih.

Druga naloga, ki je še težja in zahteva večje vsote denarja, pa je, kako primerno in pravilno urediti stavbe na planinah. Pravilna ureditev hlevov, pravilna ureditev gnojišč, pravilno zbiranje gnoja in gnojnice ter pravilno ravnanje z gnojem in gnojnico pa so nadaljnji predpogoji uspevanja dobrih krmnih rastlin na naših planinskih pašnikih.

Čebele in sadje

Ko berete ta naslov, gotovo mislite, da vam bom pripovedoval kako pripovedko ali kako basen. Res, pripovedko bom pripovedoval, toda zelo resnično; le škoda, da na njeno resničnost premalo mislimo in jo premalo upoštevamo.

Sadovnjak je včasih v vigredi kakor lep cvetličnjak in posamezna sadna drevesa kakor krasni šopki. Že se veselimo, kako obilno bodo sadna drevesa rodila in kako bo v jeseni dobra sadna letina.

Toda od vsega cvetočega blagoslova, od vsega cvetnega bogastva v vigredi ostane le malo na sadnem drevju. Od neštevilnih cvetov se ne razvije sad, mnogo plodov je slabo razvitih in v njih ni semena.

Le iz malega števila cvetov se razvijejo lepi sadni plodovi; brez števila cvetov pa preje ali pozneje odpade.

Zato pa mora sadjar skrbeti, da se vsaj oni plodi, ki ostanejo na drevesu, dobro razvijejo in da ostanejo zdravi. To doseže sadjar z vestnim oskrbovanjem sadnega dre-

vja in z zatiranjem sadnih škodljivcev.

Na nekaj pa pri tem sadjarji večinoma pozabijo, nekaj sadjarji ne upoštevajo ali pa ne vedo: kakšno veliko pomoč jim nudijo čebele.

Čebelar seveda navadno misli le na to, koliko voska mu bodo dale čebele in koliko strdi mu bodo nanosile. Seveda je to veliko vredno, toda glavno ni. Glavna korist in velik pomen čebelarstva je v tem, da pomagajo čebele pri plojevanju sadnega drevja in mnogih drugih kulturnih rastlin. Od tega dela čebel je torej v veliki meri odvisna obilnost in kakovost sadnega pridelka.

Pa bo pri tem gotovo kdo pomislil in vprašal: koliko čebel pa je potrebno za moj sadovnjak? Na to ni mogoče takoj odgovoriti. Odvisno je to seveda predvsem od tega, ali so naše čebelne družine močne ali pa imamo v čebelnjaku tudi slabice. Saj vemo, da je v slabih čebelnih panjih komaj okrog 20.000 čebel, pri močnih čebelnih družinah pa je tudi 70 do 80.000 čebel v panju.

Splošno pa moremo reči, da sta za en hektar sadovnjaka potrebni dve močni čebelni družini.

Ako je v sadovnjaku le ena sama sadna vrsta, na pr. sašo jabolane, je tudi čas cvetenja le kratak in čebele morajo v kratkem času pomagati oploditi sadno cvetje. V tem slučaju so za dobro oploditev sadnega drevja potrebne že 3 do 4 čebelne družine.

Navadno pa imamo v sadovnjaku mešane nasade, razne vrste sadnih dreves. V tem slučaju zadostujeta za dobro oploditev sadnega drevja dve močni čebelni družini.

Za en hektar repične (raps) njive, kjer je milijone cvetov, je potrebno za oploditev še enkrat toliko čebel.

Ravno tako so potrebne za dobro oploditev enega hektarja cvetoče ajde vsaj štiri dobre in močne čebelne družine. S tem je zagotovljen dober razvoj klenega zrnja, istočasno pa je poskrbljeno tudi seveda za zimsko hrano za pridne čebele.

Važno je pri tem tudi vedeti, da morejo opraviti čebele tem več važnega dela pri oploditvi rastlin in naberejo seveda tudi tem več strdi, čim bližje so cvetočim rastlinam. Drevesa, ki so najbližje čebelnjaku, so najboljše oplojena.

Sicer je res, da morejo preleteti čebele razdaljo 7 in tudi 8 kilometrov, toda to pomeni tudi veliko izgubo na času in veliko izgubo na nabrani količini strdi. Drevesa, ki so daleč od čebelnjaka, so slabo oplojena, sadni plodovi se ne razvijejo, ali pa se razvijejo slabo in enostransko, ker je pač cvet

le slabo ali nepopolno oziroma enostransko oplojen.

Večkrat pa se tudi more dogoditi, da drevo obilno cvete, vreme je ugodno, čebele so v bližini, toda v jeseni sadja ni. To pa zato, ker je dokazano, da se pri nekaterih sadnih sortah morejo razviti plodovi le, ako so bili cveti te sorte oplojeni s cvetnim prahom druge sorte. Tako je na pr. cvetni prah zna-ne jebolčne sorte grafenštajner le slabo kaliv, dobro pa je kaliv cvetni prah sorte beličnik.

Zato ne bomo imeli v sadovnjaku mešanice oziroma zbirke vseh mogočih sort, ker bi to bilo negospodarsko; ne bomo pa imeli v sadovnjaku tudi ne le ene sorte jablan, ker bi to moglo imeti za posledico, da bi ostalo cvetje sadnega drevja neoplojeno oziroma bi bilo le slabo oplojeno.

Vidimo, kake važnosti je za sadjarstvo dobro razvito čebelarstvo. V zadnjih letih je zaradi neugodne čebelne paše, zaradi pomanjkanja sladkorja in zaradi predlanske hude ter dolgotrajne zime zelo padlo število čebelnih družin. Nekateri čebelnjaki so kar prazni.

Ko se razmere polagoma urejajo, je tudi potrebno obnoviti naše čebelarstvo, ker si brez dobrega čebelarstva ne moremo zamisljati obnovljenega in izboljšanega sadjarstva. Gotovo pa je, da nam bo sadjarstvo še moglo dati zelo važne dohodke, kakor so dohodki iz sadjarstva pomagali v preteklih letih zelo mnogim kmečkim gospodarjem, ko ostali kmetijski pridelki niso imeli skoraj nikake prave cene.

In še — umetna gnojila

Polagoma se gospodarske razmere le urejujejo in zboljšujejo. To naj bi se poznalo tudi pri našem kmetijskem gospodarstvu.

Ne moremo si pa zamisliti izboljšanja in napredka našega kmetijstva brez uporabe umetnih gnojil.

Zato navajamo, katera umetna gnojila je sedaj mogoče dobiti.

1. Apneno-amonijev soliter vsebuje 20,5% dušika. Ta dušik je deloma rastlinam zelo hitro dostopen, deloma pa le polagoma. Apneno-amonijev soliter vsebuje tudi nekaj apna in je zaradi tega njegov učinek še boljši. Cena je 63,50 šilingov za 100 kilogramov.

2. Tomasova moka vsebuje 16 do 18% fosforne kisline, ki pa se nerada topi. To umetno gnojilo je priporočljivo predvsem za težke in kisle zemlje in v teh zemljah deluje Tomasova moka polagoma. Cena je 17 šilingov za 100 kilogramov.

3. Superfosfat vsebuje tudi 16 do 18% fosforne kisline, ki se pa že v vodi lahko topi in se v tem razlikuje od Tomasove moke. Vsled te lahke topljivosti fosforne kisline v superfosfatu uporabljamo to umetno gnojilo predvsem v alkaličnih in nevtralnih zemljah, to je v zemljah, ki nimajo kislin. Ta umetni gnoj učinkuje hitro. Cena je 20 šilingov za 100 kg.

4. Kalijeva sol vsebuje 40% kalija. Cena je 23 šilingov za 100 kg.

Vse cene, ki so navedene pri posameznih vrstah umetnih gnojil, se razumejo pri odzemu na veliko, brez vozniških stroškov in brez vreč.

Vidimo, da so vse cene za umetna gnojila še razmeroma zelo visoke. Zato je tudi razumljivo, da ne bomo umetnih gnojil tro-

sili brez dobro premišljenega načrta. Uporabljali bomo umetna gnojila le takrat, ako moremo vsaj s približno gotovostjo računati, da se umetna gnojila izplačajo.

Pri premišljevanju in računanju, ali se umetna gnojila izplačajo, pa ne smemo biti malenkostni. Z računom na pr. ugotovimo, da se pridelek pšenice poveča vsled uporabe 100 kg apneno-amonijevskega solitra ravno za toliko, da ta povečani pridelek pšenice ravno še krije stroške pri nakupu 100 kg označenega umetnega gnojila.

V takem slučaju moramo vsekakor priporočati uporabo umetnega gnojila, četudi dohodki komaj krijejo izdatke. Poleg večje količine zrnja dobimo namreč tudi več slame in sicer slame, ki je po svoji sestavi več vredna kot pa slama pri žitu brez gnojenja. Taka slama je boljše za krmo in nam tudi kot stelja daje boljši gnoj. Tako povečujemo količino hranilnih snovi v zemlji in polagoma tako le zboljšujemo naše izčrpane njive.

Pri vsej veliki vrednosti in velikem pomenu umetnih gnojil za naše kmetijstvo pa ne smemo nikdar pozabiti, da temelj gnojenja je in ostane naravni hlevski gnoj. Zato nikdar ne gospodarimo pravilno, ako kupujemo in uporabljamo umetna gnojila, nimamo pa dobro urejenega gnojišča in gnojnične jame in ako ne ravnamo res pazljivo s hlevskim gnojem.

Umetna gnojila so dobra le poleg hlevskega gnoja, le kot nekako začasno nadomestilo ali še boljše izpopolnilo naravnega hlevskega gnoja.

Zato si zapomnimo predvsem: uredimo si gnojišča in gnojnične jame, ravnajmo skrbno s hlevskim gnojem in ga pravilno uporabljajmo!

Podgane v hlevih

Izredno neprijetna nadloga je, ako so se naselile podgane v kravjem hlevu. Ako pa se je to zgodilo, moramo poskusiti vse, da jih čimprej pokončamo, četudi to ni tako lahko in enostavno.

Podgane nadlegujejo živali v hlevu, motijo jih pri nočnem počitku in onesnažijo krmo. Razen tega pa prenašajo podgane tudi razne bolezni in morejo zanesti v hlev zelo nevarne, kužne bolezni.

Za uničevanje podgan v kravjem hlevu ne moremo uporabljati sredstev, ki bi kot strupene snovi mogle priti pri mlži v mleko in bi nato škodljivo vplivale na človeško zdravje.

Zato za zatiranje podgan v kravjem hlevu ne moremo uporabljati bacilov paratifusa, raznih kovinsko-fosfornih spojin in tudi ne zelo strupenih kalijevih pripravkov.

Že staro preizkušeno in zelo zanesljivo sredstvo za uničevanje podgan je sok iz korenine prave ali rdeče morske čebule (Meerzwiebel, Uriginea maritima). To je rastlina, sorodna lilijam, ki raste na peščenih morskobalah južne Evrope. Koren te čebule vsebuje močen strup scilitonin, ki deluje zelo močno zlasti na srce.

Pri pripravljanju strupa iz te rastline za podgane morsko čebulo najpreje olupimo, nato jo zmeljemo v kašo in pomešamo s snovmi, ki jih podgane rade žrejo, na pr. jabolčno mezgo, krompirjevo kašo, zdrobom ali mesom.

Ako hočemo podgane temeljito zatreti, moramo položiti pripravljeno morsko če-

bulo istočasno na več mestih, predvsem pred podganje luknje in v luknje ter po vseh hodnikih. Zelo dobro se je izkazalo polagati strup v ozke in kratke drenažne cevi. Podgane in miši se rade skrijejo v te cevi, medtem ko domače živali, kakor psi in mačke, ne morejo do strupa.

Ako so podgane položene morsko čebulo pojedle, moramo strup obnoviti in to tako dolgo, dokler nismo prepričani, da v hlevu ni več podgan in miši.

V drogerijah in lekarnah moremo kupiti tudi posebne pripravke iz morske čebule, kakor na pr. uriginea topicida, ki je tekočina. Pri uporabi tega sredstva napravimo iz krompirjeve kaše male kocke v velikosti pisemske znamke. Da podgane in miši to vado raje žrejo, primešamo malo jetrne pastete ali jetrne klobase. Na tako pripravljeno vado nakapamo kakih 8 kapljic omenjenega preparata morske čebule.

Ko za podgane in miši pripravljamo vado, ne smemo prijemati teh snovi z rokami, ker podgane zelo dobro čutijo znoj, ki je prišel iz rok na vado. Da ta vonj po znoju čim bolj odstranimo, je priporočljivo, da preje roke dobro nadrgnemo s starim sirom in se še nato vade čim manj dotikamo z rokami.

Pravilna uporaba morske čebule in preparatov iz morske čebule zagotavlja pri zatiranju podgan in miši skoraj vedno popoln uspeh. Glavno pa je pri tem še to, da imamo s tem malo dela in so tudi stroški le melankostni.

Novi načini zdravljenja revmatizma

Ena najbolj razširjenih bolezni na svetu je revmatizem, tako sklepni kakor tudi mišični.

Razna zgodovinska raziskovanja so dognala, da so posebno prvi prebivalci matere Zemlje, ki so spali na vlažnih tleh ali v temnih votlinah in drugih zakloniščih, po večini trpeli radi revmatizma. Na izkopanih okostnjakih prvih ljudi so najdeni znaki vnetja sklepov. Tudi znani grški zdravnik starega veka Hippokrates je omenjal to bolezen v svojih spisih kot zelo pogosto bolezen.

Revmatizem v splošnem ne vodi, ali vsaj ne hitro, v smrt. Zato so razni zdravstveni učenjaki posvečali pažnjo predvsem drugim boleznim, ki so bile bolj smrtonosne. Ko pa so radi zaščitnega cepljenja in radi drugih obrambnih mer prej zelo nevarne bolezni, kot kuga, kolera, črne koze, davica, trebušni legar in druge postale bolj in bolj redke in manj nevarne, se je začela medicinska znanost baviti bolj podrobno tudi z revmatizmom. Posebno razne delavske zavarovalnice za bolezni so kmalu opazile, koliko izdatkov jim povzroča revmatizem. Tako znaša izguba dela v Angliji radi revmatizma letno okrog 3.000.000 tednov. Zneski bolezenskih podpor za čas bolezni znašajo letno več milijonov funtov, kar je ogromna vsota. In koliko delavcev postane radi revmatizma trajno nesposobnih!

Zato predstavlja revmatizem važno

ZIVLJENSKO VPRAŠANJE.

Kaj pa je pravzaprav revmatizem?

Revmatizem je bodisi vnetje sklepov, kar imenujemo sklepni revmatizem, ali pa bolezen mišic, kar predstavlja mišični revmatizem.

Zaustavimo se malo pri sklepnem revmatizmu! V čem je njegovo bistvo? Eden ali več sklepov oteče in povzroča hude bolečine, navadno samo pri gibanju, mnogokrat pa tudi pri ležanju in mirovanju. Tudi telesna toplota je pogosto povišana. Najraje otečejo kolenski, ramenski in zapestni sklepi. V mnogih primerih se pa vnetje spreha s sklepa na sklep. Včasih obole ne samo sklepi, ampak tudi druga stikališča dveh kosti, ali kosti in hrustanca ali pa kosti in mišice. Tu je mnogokrat prizadeta prsnica in rebra okrog nje.

Bolezen nastopa navadno nenadoma, z visoko vročino in mrzlico, traja nekaj dni ali tednov nato malo popusti, nakar se po krajši ali daljši dobi zopet pojavi, navadno v kakšnem drugem sklepu. To je akutni sklepni revmatizem. Po večkratnih napadih in ponovitvah akutnega stanja preide bolezen po nekaj mesecih v kronični sklepni revmatizem, ki traja dolga leta ali včasih celo življenje.

Že za časa akutnega revmatizma nastopijo kaj pogosto komplikacije na srcu: vnetje srčnih zaklopk ali posledice na srednjem mišičevju in živčevju. Kronični revmatizem pa skoraj vedno spremljajo srčne bolezni in težave.

Samo ob sebi je umevno, da radi ponavljajočega se vnetja sklepov kaj rade nastopajo stalne okvare na okostju, hrustancu in drugih delih obolelih sklepov. Sklepi so radi tega stalno otekli, možnost gibanja postaja manjša, vsak gib je zvezan z bolečinami. To se pri kroničnih revmatikih posebno lahko opazi na prstnih sklepih, ki so odebljeni in slebo gibljivi.

Revmatizem se javlja akutno včasih že v otroški dobi, bolj pogosto pa v srednji moški in ženski dobi, pri starejših ljudeh pa namreč navadno že kronični revmatizem sklepov.

Pri mišičnem revmatizmu otečejo posamezne mišice ali skupine mišic in povzročajo hude, včasih celo neznozne bolečine deloma že pri mirovanju, še bolj pogosto pa pri gibanju. Podobno kot pri sklepnem revmatizmu teko tudi pri mišičnem revmatizmu ne obole vse mišice enako pogosto. Nekatere mišične skupine so še prav posebno nagnene k vnetju. Kdo ne pozna revmatizma ledvičnih mišic na hrbtu, kar se latinski imenuje lumbago, med ljudstvom pa je znano pod imenom »čarovničnega strela« (Hexenschuss)? Isto velja za mišice na vratu, radi česar ne more dotična oseba obračati glave na desno ali levo (torticollis ali krč vratnih mišic). Kdor večkrat leži na vlažni zemlji, ta bo prej ali slej občutil bolečine v stegnih, mečah ali na hrbtu in ramnih.

VZROKI REVMAZMA?

Znano je, da se javljanje revmatizma ob raznih letnih dobah menja. Medtem ko imamo ob deževnih, vlažnih in hladnih dnevih več mišičnega in kroničnega revmatizma, nastopajo primeri akutnega sklepnega revmatizma posebno v vročih poletnih mesecih.

Kljub temu, da je revmatizem tako pogosta bolezen in povzročitelj toliko bolečin in materialne škode, kljub temu, da so to bolezni proučevali razni znanstveniki iz raznih vidikov, je vendar šele v zadnjih desetletjih postalo bolj in bolj jasno, da je sklepni revmatizem v bistvu pravzaprav infekcijska bolezen, ki jo povzročajo mikrobi in njihovi strupi ali toksini. V bolnikovem telesu je nekje gnezdo ali zalega, kjer živi na milijone belezenskih kali, ki proizvajajo razne strupe. Ti prehajajo v kri, se širijo z njo po celem telesu, pridejo tudi v sklepe in povzročajo značilna vnetja. Le redkokdaj pridejo v sklepe tudi mikrobi, ki v takem primeru lahko povzročijo gnojno vnetje. V zadnjih letih je uspelo večkrat dokazati kot povzročitelja revmatizma mikrobe, ki spadajo v vrsto virusov ali najmanjših bolezenskih kali, ki jih z navadnimi mikroskopi do nedavnega časa nismo mogli videti in so nam jih odkrili šele najnovejši elektronski mikroskopi, ki povečujejo do 20.000 in celo večkrat.

Gotovo je, da ne more biti vzrok vseh revmatičnih obolenj vedno isti mikrob, ampak da jih lahko povzročijo strupi raznih mikrobov.

Tako gnezdo ali izhodišče je navadno: gnojno vnetje mandeljnov ali angina, vnetje zobnih korenin, vnetje votlih kosti v glavi, kronično ušesno vnetje ali katerikoli drugo dalje trajajoče gnojno vnetje.

Vzroki mišičnega revmatizma so poleg strupov raznih mikrobov še prav posebno vlaga in hladno okolje, katerega se dalj časa dotika telo. Tako večkrat ležanje na vlažni zemlji brez kakšnih infekcij lahko povzroči vnetje posameznih mišičnih skupin.

Mislím, da vsakogar, ki trpi na revmatizmu, ne zanima toliko, kako revmatizem nastane, ampak mnogo bolj, kako naj se ga reši, kako se revmatizem ozdravi?

Ker po najnovejših dognanjih gre pri sklepnem revmatizmu za infekcijsko ali kužno bolezen, ki ima svoje izhodišče nekje v telesu, zato je umevno, da je treba najprej to pozdraviti ali odstraniti. Vsakega revmatika je treba najprej temeljito pregledati. Čim se pri njem najde bolni mandeljni, jih je potrebno z operacijo odstraniti, bolezni zobe je treba zdraviti, isto tako tudi bolne votle kosti glave ali katerikoli gnojno vnetje v telesu. S tem se v glavnem prepreči, da se po telesu ne širijo novi strupi ali novi virusi.

Ko je tako celo telo pregledano, moramo sistematično zdraviti vnete sklepe. Tu poznamo celo vrsto zdravil, med katerimi prevladujejo salicilove kemične spojine. Ta zdravila uporabljamo v obliki tekočin ali

tablet, ki se uživajo, v obliki injekcij, prav mnogokrat pa tudi v obliki raznih mazil.

Poleg zdravil je pri revmatizmu posebno uspešna toplota (suha in mokra), bodisi samo lokalno na posamezne sklepe, še prav posebno pa vroče kopeli celega telesa, kar se večinoma izvaja v raznih kopališčih (Bad Gastein i. dr.), kjer razni prirodni vroči vrelci vsebujejo posebne zdravilne sestavine, ki zelo dobro vplivajo na zdravljenje revmatizma.

S splošnim napredkom zdravstva je napredovalo tudi zdravljenje revmatizma. Zdravniki zdaj preizkušajo predvsem razna cepilna sredstva, sestavljena iz umrtenih mikrobov in njihovih strupov, ki povzročajo revmatizem. Tudi penicilin se uporablja zelo uspešno pri zdravljenju izhodišča revmatizma. Obsevanje z Röntgenovimi žarki, razne električne naprave za istosmerni ali raznosmerni tok, diatermija s krajšimi ali daljšimi valovi itd. je zelo uspešno sredstvo.

Prav zadnja svetovna vojna z ogromnimi odkritji na polju uničevanja raznih doerin in življenja pomeni tudi velik napredek v zdravstvu. Raznovrstni izrazi, ki so nam bili nekaj tuji in nepoznani, postajajo sedaj znani vsem ljudem, ki berejo dnevno časopisje in poslušajo radio. Tako skoraj vsakdo ve, da je naprava Radar v svetovni vojni in še sedaj ogromnega pomena za orientacijo aeroplanov v megli in ugotovitev približevanja aeroplanov. Del te naprave: cev magnetron se sedaj uporablja tudi za zdravljenje sklepnega revmatizma, ker s proizvajanjem električnega toka z izredno hitrostjo proizvajajo toploto, ki zelo ugodno vpliva na bolne sklepe.

S tem, da se dva taka toka križata na gotovem mestu v tkivu, to jako zdravilno vpliva na dotično vnetje.

Tudi druga odkritja na polju atomične energije se že z uspehom uporabljajo pri zdravljenju sklepnega revmatizma. Zdravniki in drugi merodajni faktorji bolj in bolj spoznavajo, da je za ugotavljanje individualnih vzrokov revmatizma in za njegovo zdravljenje potrebno imeti posebne velike zavoda z vso opremo, specialno izvežbano osebje itd. Le na ta način bo mogoče to bolezen v posameznih primerih primerno hitro zaustaviti in pozdraviti.

Vsi državni in socialni zavodi, ki se zavajajo velike važnosti kroničnih bolezni, kot je revmatizem, podpirajo to najnovejšo zdravljenje. In tako ima lahko vsak revmatik upanje, da bo v doglednem času tudi on deležen uspehov najnovejšega načina zdravljenja in osvobojen te neprijetne in dolgotrajne bolezni. (Po »News Chronicle« — dr. V. M.)

Ali bodo Indijanci izumrli?

Najboljši strokovnjaki so s preroško gotovostjo napovedali, da bodo Indijanci izumrli, vendar so se zmotili. Pri zadnjem ljudskem štetju so v Združenih državah našli 23.000 Indijancev, pri tem pa tudi ugotovili, da njihovo število narašča. Zato torej Indijanci ne bodo izumrli. Napravili so velik korak k civilizaciji; vsak posameznik hoče živeti in bo tudi živel.

Šest let sem preživel v Skalnatem gorovju, piše prof. Hentig, in prehodil gore, kjer so že povsod vidni znaki, da so nekaj tam živele nomadski Indijanci. Če sem izpred svoje kočje pogledal proti goram, se mi je pogled odprl na ledenike Arapahoe, kjer so nekoč živel najboljši divja gorska plemena. Nedaleč vstran od ledenikov se tesen (canyon) Left-Hand globoko vrezuje v gorovje, ki je polno zlate rude. Left-Hand (v indijanski pomeni skop) je bilo ime enega izmed največjih indijanskih voditeljev.

Po enodnevnih vožnji skozi Taos in dolino Rio Grande del Norte sem prišel v velike indijanske rezervate jugozahoda, katere je vlada Združenih držav namenila izključno Indijancem, da ohrani to raso. Tu živijo Indijanci življenje zase, po svojih starih običajih, ne meneč se za to, kaj se godi po svetu. V Gallupu se vsako leto sestajajo mnoga plemena k velikim plesom, pri katerih je zaznati njihovo močno in žilavo izvirnost.

Na poti skozi indijansko taborišče si obiskovalec nabere najrazličnejše vtise. Tam živijo skupaj vsakovrsna plemena: mož črnske krvi, najbrž potomec kakšnega francoskega Kreola, enega izmed prvih neustranih raziskovalcev, ki so iz New Orleansa prišli k Mississippiju; tam so za svojega častnega kralja imenovali Sv. Luisa in prekoračili pustinje. Našel sem tudi ljudi, ki so popolnoma podobni ciganom, kar kažejo celo s spretnostjo, pri trgovanju s konji, pr

kovinskih izdelkih in kraji žensk. Končno je opaziti zelo vidne poteze mongolske rase. To so rjavo zagoreli Eskimi, ki so tedaj, ko sta bili Sibirija in Alaska še povezani, prišli po suhem, iz ledenih dežel severne Azije. Morda so prišli tudi tedaj, ko je preliv že nastal, in sicer po ledu ali po v svojih brezovih kanujih. Tudi v tropskih predelih Mehike sem naletel na Indijance. Ti pa se niso prav nič razlikovali od južnih Kitajcev, celo kar se tiče oblačanja, gibov in mimike.

Izmed zanimivih izročil, ki so jih današnji Indijanci ohranili še iz svoje pradomovine, je najznačilnejša simboličnost števila štiri. Štiri je zanje sveto in magično število in se ga drže ob vsaki priliki. Pri verskih svečanostih štirikrat obidejo šotor; volijo štiri poglavarje; samotne pobožnosti v gorah trajajo štiri dni itd. Toda ta primer simboličnosti štiri ni edini. Spomnimo se samo posameznih mest svetega pisma, ki govorijo o reki v raj, ki se deli v štiri roke, kako izraelske žene štiri dni v letu objokujejo Jefejevo hčer, dalje pozna razodetje sv. Janeza štiri živali, štiri vetrove, in štiri angelje, ki prinašajo smrt. Veliko vlogo v svetem pismu ima tudi število 40. Na primer 40 dni ali 40 let. Da se je tudi moderni človek prilastil številčni simbolizem, nam pa dokazujejo štiri svoščine.

Indijanci žive v zmerem mnogoženstvu, kjer imajo prednost mlajše ženine sestre. Zakonska razmerja so še danes po naših pojmih nekako nepregledna in mnogovrstna. Ločitev je zelo lahka, toda mož mora upoštevati javno mnenje. Prvi raziskovalci niso privedli s seboj nobenih žena; poročili so hčere poglavarjev in na ta način navezali koristne varnostne in trgovske stike. Njihovi mnogoštevilni otroci so bili le koristne delovne roke. Slavni Kit. Carson

je v osmih let poročil štirikrat in nihče se ni temu čudil.

Nekaj posebnega je tradicionalni način snubitve pri mnogih indijanskih plemenih. Ko gre indijansko dekle po vodo ali drva, se ji sme mlad mož približati in jo potegniti za obleko. Če se ne ustavi, je to znak, da ga ne mara. Če je bil boječ narave, dekleta ni potegnil za obleko, temveč obstal v primeri bližini. Od tam jo je potih poklical, ali ji požvižgal v upanju, da ga bo vzpodbujajoče pogledala.

Ravno obratno kot za našega lovca, ki po dobrem zajetku ustrelji zajca, je bil lov za Indijance težko, obupno delo. Bivole so pozimi gnali v snežne zamete, kjer so obtičali, nato pa so jih postrelili. O indijanskih psih smo slišali, da so se z ostanki bivolon prenasitili, tekli domov, zbljvali in tako hranili svoje mladiče. Nato je psica divje tekla nazaj k mrtvim bivolon, gnana po temni sili samopozabe.

Skrivnost v kapljici vode

Milijon drobnih kapljic se svetlika ob solnčnem vzhodu v rosnem jutru na travah in listju dreves in sicer v najrazličnejših barvah. Prijetna slika našim očem!...

To že veste, da sestavlja kapljico vode dvoje plinov: vodik in kisik. Oglejmo si kapljico vode, ki je debela okoli 2 mm!

Učenjaki so dognali, da se nahaja v tej kapljici vode toliko kisikovih atomov, kot ti to pove število z ena in dvajset mest: 140.000.000.000.000.000.000.000.000. Razen teh pa vsebuje kapljica vode še enkrat toliko vodikovih atomov. Iz tega lahko sklepamo, kako silno, silno drobni so atomi (najmanjši delci) kisika in vodika.

Še nekaj! Če bi to kapljico vode tolikrat povečali, da bi bila tako velika kakor je naša zemlja, no tedaj bi se povečali tudi atomi kisika in vodika... in potem bi znašala širina ali debelost posameznih atomov v ogromni kapljici samo 1 do 2 metra. Ali bi si tedaj lahko naprtli en sam atom na ramo? —

Povečavalno steklo nam še pove, da je v kapljici vode še mnogo raznih drugih družin rastlin in živalic, ki so nevidne našim očem. Sploh je drobna kapljica vode kakor država v malem z najrazličnejšimi prebivalci in narodi.

Prorokovanja o koncu sveta

V 24 urah se zavrti naša zemlja enkrat okrog svoje osi. V zadnjem času pa dokazujejo nekateri učenjaki (ne vsi!), da se je naš planet vrtel v pra-prastari dobi veliko hitreje in da se je zasukal okoli svoje osi v 4 do 5 urah. Na tej podlagi trde, da je vrtenje naše zemlje vedno počasnejše in da se zaradi tega dalašata dan in noč. Angleški učenjak E. Br. wn celo zatrjuje, da se je brzina zemlje v zadnjem stoletju zmanjšala kar za 30 sekund, radi česar je narastel dan za pol minute na svoji dolžini. Počasnejše vrtenje zemlje bi nam torej podaljševalo dneve in noči in sicer vsakih 100 let za 30 sekund. Kaj sledi iz tega? V daleki bodočnosti bi se lahko ustavilo vrtenje naše zemlje in nekateri kraji bi imeli večer dan, drugi pa večno noč. Na svetu bi ne bilo nobene spremembe. Na eni strani zemeljske oble silna solnčna vročina, na drugi večer led in mraz. Po gornjih sklepih bi se to zgodilo čez 300.000 let. Najnovejša raziskovanja pa pravijo, da pojava hitrost vrtenja naše zemlje vsakih sto let baje samo za eno desetinko sekunde. Zato ne bodimo v strahu za svoje življenje in daljnih potomcev!

Nadalje se zatrjuje, da pojenja tudi hitrost solnčne svetlobe, ki napravi v 1 sekundi 300.000 km dolgo pot. Baje pojava svetlobna hitrost v sekundi za 500 do 700 km, zato bi znašala na sekundo samo 299.300 km. Če bi se vršilo to pojemanje hitrosti redno naprej, tedaj bi svetloba ne imela po 80.000 letih nobene hitrosti več in svet bi bil brez solnčne svetlobe, kar bi imelo za posledico: smrt vsemu življenju. Toda vsi ti sklepi o koncu sveta so samo gibanja učenjakov!

Najvišje gore na svetu

Mount Everest (Himalajsko gorovje) 82 m.
Aconcagua (Argentina), 7000 m.
Sorata (Bolivija), 6677 m.
Cimborazo (Ekvador), 6421 m.
Mt. Mc. Kinley (Alaska), 6240 m.
Kilimandžaro (Afrika), 6010 m.
Mont Blanc (Francija), 4810 m.
Carstenz (Nova Gvineja), 4788 m.
Mt. Markham (Antarktida), 4600 m.
Mauna Kea (Havaj), 4210 m.
Jungfrau (Švica), 4166.

Izpod domače lipel

OVČNA

Ime našega kraja pišemo različno: Ovčna, Očina, Oučena in tudi Vočna. Naše naselje šteje 17 hiš, od katerih so vse — razen ene — same »kajžarske«. Te kajže so tako raztresene, da obhodiš vso vas, od šimena pa tja do Novinjaka preko Marprga, Majarca in Frantina komaj v dobri uri in moraš presneto paziti, da prideš cel in zdrav nazaj in se kaj ne polomiš.

Naši predniki so se očitno pečali z ovčerejo; od tod tudi menda ime Ovčna. Tu in tam pa najdeš tudi znake o kopah, kar dokazuje, da je bil kruh naših prednikov trdo prislužen. Danes se pečamo večinoma s poljedelstvom, pa tudi razni polklici, kot sodarstvo, grabljarstvo, tesarstvo, drvarstvo in drugi so zastopani. Ovčna je menda najvišji kraj, skoraj 1000 m nad morjem v Karavankah pod daleč naokoli znano Jepo, kjer slišimo ob odprtem oknu celo divjega petelina »folcati«. Pri nas ni vlažno in je podnebje ugodno, kar dokazuje izredno visoka starost naših ljudi. Umiramo največ med 80—90 leti starosti. Počutimo se kar dobro tako, da mnogi še z rajem ne bi zamenjali. Ne manjka nam pa jamrovcev, ne »prolovcev«, ne klepetalj, še manj pa opravljivcev, starih in mladih, ki znajo »iti po besedo celo v želodec«, če je to namreč potrebno. Poleg tega imamo razne politike, ki se razumejo na kombinacije in prorokovanja in obračajo svoj politični plašč na vse strani.

Drugače se pa kar dobro razumemo med seboj, dasi tudi pri nas ne manjka sršenovih gnezd. Lepa navada, kako si »pehtarje« in sosedje pomagajo drug drugemu pri poljskem delu in kako radi podpirajo in pomagajo revnejšim, dasi sami nimajo dosti, pri nas še ni izumrla. Pa tudi tradicionalnega godrnjanja ni med našim ljudstvom, ki mora oddajati od pridelkov, ki niti zanj ne zadoščajo. V takih primerih nihče ne stoka, razen tistih, ki imajo premalo ali pa preveč. Vsi se zavedajo, da imajo tudi drugi pravico do življenja. Skratka, pri nas gre vse po krščanskih socialnih načelih. Na to smo še posebej ponosni in prav radi uščipnemo iz soseščine kakega jamrovca, ki ima za špekulacijo vedno zalogo.

Tudi mnogo pridnih in ustvarjajočih je med nami. Vzamemo za vzgled specialista za grablje, Pečnarjevega deda. Kljub osmim križem in kljub temu, da je že ves zlomljen in betežen, še vedno dela. Po cele dneve sedi za svojim »hobelponkom«, od katerega ga menda tudi smrt ne bo ločila. Če rabiš grablje, coklje, če je treba popraviti kaj v mlinu ali kaj drugega, se obrni kar k njemu. On zna vse. Sprejme te prijazno in te postreže z domačim moštom ter s prijaznim povabilom: »Pa še kaj pridi!« ob slovesu.

Tinč.

TINJE

Sicer ne bi imeli časa v tem letnem času stikati za novicami, toda ker je pri nas skoraj vedno dež — drugod so menda s tem tudi dobro založeni — si to lahko privoščimo. Letošnje vreme je res čudno nagajivo. Čeprav je naš kraj eden najbolj »žejnih«, ker je zemlja prodasta, imamo letos že preveč mokrote. Visoki Obir nam skoraj vsak teden nagajivo pomaha z novo bliščečo snežno kapo. To mahanje povzroča pri nas kaj hladne občutke in mrzle slutnje za prihodnjo zimo. Kaj bo z letošnjo letino, če bo vedno dež? Mogoče smo se Bogu kaj zamerali, da nas sedaj z mokro palico tepe. Si bo že treba nekoliko vest izprašati.

Kljub mrzlim časom, pa nam še kar hitro minevajo meseci. Kar ušli bi nam, če se ne bi tu in tam zataknilo kaj v naš spomin. Nekaj takega so razne »ohceti« in razna krstija. Ljubezen je vedno vroča, če je tudi vreme hladno. Tako dolgo greje, da se nazadnje le kaj vname. Potem je pa zopet malo veselja in norenja, za staro in mlado. Če pa pride tako, da kakšno nedeljo ni ničesar, si pa naročimo kino ali pa jo mah-nemo kam drugam. Letos smo se kar precej opogumili. Naročili smo si avto in se podali na romanje v Marijino Celje. Za vse udeležence je bilo to pravo doživetje. Videli smo veliko sveta in krasne cerkve. Upamo, da se je tudi Marija milostno ozrla na nas, ki smo polni zaupanja od tako daleč prišli k njej s svojimi križi in težavami.

Na Petra in Pavla pa smo mobilizirali mlado vojsko, pa ne za boj, ampak za mir. Velika večina otrok iz naše fare se je zbrala pri Marijini božji poti v Dolini, da tam z otroki drugih far skupno po želji našega nadpastirja moli in prosi Kraljico miru za skorašnji pravični mir.

Na Alojzijevo nedeljo pa smo imeli lepo slovesnost prvega sv. obhajila. Čeprav je bil deževen dan in so sonce zakrili črni oblaki, je vendar bilo v srcih 34 prvoobhajilcev toliko sonca, da se jim je še na veselih obrazih poznalo.

Tako živimo pri nas v Tinjah po stari navadi. Včasih nam gre malo boljše, včasih malo slabše, kakor pač pride. Vsi, razen nekaj rogoviležev si želimo mirnega življenja in medsebojnega razumevanja. Kdor je pameten, pa že ve, od katere strani piha ledeni sever.

Ko bo zopet kaj novega, se bomo že oglasili. Na svidenje!

DOB PRI ŽVABEKU

Od zadnjega časa, kar smo se oglasili v »Koroški kroniki«, se je zgodilo nekaj, kar je vredno, da izvedo naši znanci doma in drugod po svetu. Kaj takega se zgodi vsake kvatre enkrat. Seveda se je nas zbralo toliko, da smo drug drugemu stopali na prste. Kako tudi ne! Saj so tri enkrat za

trikrat. Kaj pa? I no, s prižnice so tri naenkrat vrgli, mi smo jih pa potem pobrali. V Svečevi hiši so se poročile vse tri hčerke naenkrat. Štefka je vzela mesarja, Tina Šoferja in Minca zidarja. To se bo ateju in mami dobro godilo! Zidar jima bo zidal, Šofer ju bo okrog vozil, mesar bo skrbel pa za klobase. Škoda, da niso imeli še ene pri hiši za možitev. Še gostilničar bi bil potreben, ker po vožnji in klobasah je človek žejen. No, pa bo že mošt za silo dober.

Naj ta redek dogodek malo bolj natančno opišemo.

Že na predvečer poroke, v soboto, so se postavili za »šranjo« in so do dveh zjutraj uživali gostoljubje Svečeve hiše. Doljanci so le težko prišli skozi »železno zaveso«, pa se je le temu in onemu posrečilo. Pri »šranganju« so se pobotali za 300 šil in 50 kg pšenice. Ves »zaslužek« pa je znašal nad 600 šil.

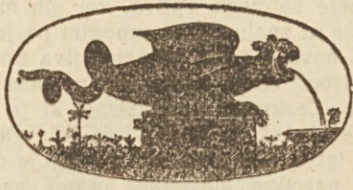
V ponedeljek 14. junija ob enajstih so stale vse tri neveste v cerkvi sv. Boštjana pred oltarjem. Poročno sv. mašo so imeli gospod dekan, gospod kaplan pa so krotili pevce, ki so lepo peli. Na sredi je stala Tina, v beli tenčiči in z vencem. Na levici je stala Minca, na desnici pa Štefka, obe oblečeni v modri obleki in vencem na glavi. Ob strani so strumno stali ženini. Prva je prišla na vrsto Štefka: »Vprašam te, ženin...« Franček je zastokal »da«, Štefka je zasepetala »da.« Pri srednjem paru je ženin krepko potrdil »da« in je Mina odgovorila z nežnim »da.« Pri tretjem paru so bili odgovori enakovredni.

Takoj po maši pa se je zgodil ganljiv prizor. Vse tri neveste so za trenutek zletele k bolni organistinji Juli in se ji predstavile, da jih je ubožica vsaj videla. Medtem pa se postavila godba v cerkveno lo-po in ko so pari drug za drugim odšli iz cerkve, je zaigrala poskočen »marš«. Na cesti so se zvrstili Tina z ženinom in povabljenimi svati, potem Štefka s svojim spremstvom in nato Mina s svojimi ljudmi. Povabljenih gostov je bilo okrog 80. Gostija je bila pri Libeku. Kdor seveda ni bil povabljen, je šel po svojem delu, ko je nehal prodajati zijala in je opravljal delo po zvokih muzike in je še enkrat več naredil, kakor sicer. Zvečer pa so roke popustile grablje in vile. Smuknili smo v praznično obleko in šli »na okna.« Kmalu je bilo lepo število oknarjev. Ljudi je bilo vedno več. Z večernim »prometnikom« so prišli še Pliberčani. Koles in vozil je bilo kakor na pliberskem velesajmu. Iz Libuče in Vogrč so se pripeljali na lojternih vozeh. Ja, koga vse nisi videl! Plesni oder je postal premajhen. »Normal Verbraucherji« so prišli na svoj račun in so se najedli pečenke za nazaj in naprej.

Najteža je bilo ukrasti nevesto ali ženina, ker ni bilo nikjer nikogar doma, kamor bi ga odpeljali. Vse je bilo na gostiji. Libučani so ga pa le ukradli Mini. Odpeljali so ga v neko vežo in ga lepo gostili, da ni shujšal, dokler niso prišli ponj.

Tako smo obhajali to redko slovesnost. O drugih novicah pa prihodnjiki. Mladim parom želimo mnogo sreče in blagoslova božjega.

Celovška KRONIKA

OD PETKA DO PETKA

Šef generalnega štaba britanskega imperija, feldmaršal Viscount Montgomery, je prišel na kratek obisk v Avstrijo. Dne 13. junija je obiskal tudi Koroško. Dopoldne si je ogledal znameniti in lepi grad Hochosterwitz. Od tam se je podal v Celovec, kjer je imel v gledališču pred zbranimi častniki govor. Prisostvoval je tudi mednarodnim igram golfa v Dellachu ob Vrbskem jezeru, ki so bile v okviru športnih dni. Nato je odšel nazaj na Dunaj.

Sedaj pa še nekaj drugih novic iz celovškega življenja.

Od leta 1945 smo bili samo dvakrat resnično veseli. Prvič, ko je bilo vojne konec in drugič sedaj, ko imamo za silo lepo vreme ter smo slekli zimske suknje. Sicer pa ni nikjer rečeno, da o sv. Jakobu ne bomo sedeli za pečjo.

Športni dnevi, za katere se je Celovec odel v zastave, so se začeli v znamenju dežja in mrzlega vremena. Pri otvoritvi so videli nekatere v letnih oblekah, druge v zimskih suknyah, tretje zopet oblečene, kakor da bi šli v visoke hribe. No, naenkrat pa se je vreme obrnilo in športni dnevi imajo razmeroma veliko obiskovalcev.

Na živilskem trgu je bolj revščina in je dobiti bolj take stvari, ki imajo malo kalorij. Največ je gob. Jurčki so po 3—4 šil. liter, lisičke 2.50—3 šil. liter, jagode po 8 šil. liter, borovnice po 3 šil. liter, maline po 6 šil. liter. Dobijo se tudi orehi v lupinah, 15 šil. kg. Teh že ni bilo nekaj let na trgu. Pravijo, da so albanski. Zelo verjetno, ker se je sedaj albanska ljubezen do jugoslovanske sosedje ohladila in noče Albanija niti orehe tretji s svojo sosedo ter jih zato dobivamo mi. Solate na trgu ni nobene, kumare pa so zelo redke in stanejo 3.40 šil. kilogram. Torej za povprečnega Celovčana precej kisle.

Za telesno gibanje v Celovcu nismo v zadregi. Plesov in podobnih stvari je na pretek. Učitelji tarnajo, da ni šolskih knjig, ker ni papirja, letakov in vabil na razne prireditve pa je v Celovcu toliko, da bi zadoštoval za vse knjige.

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

18.

Klemen sam misli, da ne bi bilo napak, ko bi Kremenčev šel študirat. Prav na dnu srca vstaja upanje, kateremu se ne more upreti.

Ko bi se po gimnaziji odločil za bogoslovje, bi bil postavljen temelj vsemu delu v »Sibiriji«. Tedaj bi se Resniku zaprla usta. In Križnarju tudi.

Kje spet dobiti denar za šolanje? Stroški ne bodo majhni. Knjige in šolnina, vse to veliko nanese.

Klemen pregleduje spisek dobrotnikov. Nobenega več ne upa prositi.

Edino Meglič bi morda še kaj prispeval. Toda pred njih ima Klemen čuden strah.

V sredo je zvedel, da Polajnar ne hodi več po kruh in nakaznico.

Pek je skomizgal z rameni.

»Kupuje ga.«

»Kupuje?« se je čudil Klemen.

»Da, včeraj je vzel celo žemlje.«

»Nakaznico obdržite,« je tiho dejal Klemen. »V nedeljo bom videl, kaj je na tem.«

Vedel je, da je Resnik po sredi. Razočaranje ga je pritisnilo.

V nedeljo je odšel s skrito bolečino v »Sibirijo«. Obiskal je Jakopina, Kremenčeve in Mohorja. Nazadnje se je oglasil še pri Polajnarju.

Koj je opazil spremembo. Polajnar je bil zaprt, skoraj osoren, Polajnarica pa zbegana, da ni vedela kaj reči.

Polde je vse rešil iz zadreg.

»Zdaj imamo pa žemlje, veste.«

Polajnarica se je zgrbila.

»Tiho bodi, smrkavec,« je zarežal Polajnar.

»Prav, Poldek, prav,« je stisnil Klemen iz sebe. »Žemlje so dobre.«

Polajnar in Klemen sta se ujela z očmi. Klemen se je za silo krotil.

»Ko bo Resniku zmanjkalo denarja, pa povejte, da napišem novo nakaznico.«

In je zginil skoz vrata. Ko je zavil mimo Zajčeve barake, je izza vogala pribrenčalo poleno. Klemen se mu ni mogel ogniti. Zadelo ga je v levico in oplazilo po licu. Čutil je kri, toda ustavil se je šele na cesti.

»Te boli?« je vprašal Vilfan, ki ga je spremljal.

»Ne preveč. Morda so se igrali otroci in je poleno slučajno priletelo vame.«

Pritisnil je robcem na lice in tiho korakal ob tovarišu. Še pred večerjo si je skrivaj ogledal roko. Bila je modrikasta in nad komolcem močno zatekla. Ob najmanjšem premiku ga je zbolela.

Še bolj kot roka ga je bolela Polajnarjeva hinavščina. Vdal se je Resniku.

Ne samo Resnik, tudi Polajnar je zagnal poleno. Hinavsko in zahrbtno.

Zavoljo belih žemelj, ki mu jih kupuje Resnik.

*

Čez tri dni je prišla Polajnarica vežat h Klemenu.

»Verjel mu je; zdaj smo brez kruha. Vedno sem mu govorila, naj Resnika pusti z mirom, pa se je dal ujeti.«

»Vam ne kupuje žemelj?« je stisnil Klemen s težavo iz sebe. Leva roka mu je kakor mrtva visela ob telesu in obliž na licu ga je močno spreminil.

»Pravi, da ne dobi več denarja. Saj veste, pri otrocih je pa tako težko brez kruha.«

Klemen ni nič rekel. Vzel je list papirja in napisal novo nakaznico.

»Nesite to k peku, kjer ste prej dobivali kruh. Drugo bom že sam uredil.«

»Hvaljen Jezus!«

Klemen je gledal za njo. Pozdrav se mu je zdel kakor roganje. Počasi je šel po stopnicah in vsak korak mu je povzročil veliko bolečino. Roka se je do kraja razbolela.

V tem hipu je zahrepenel po velikonočnih počitnicah, po miru, po oddihu.

Dva dni pred počitnicami sta prišla na obisk Meglič in Jelka. Sedli so v kot na zveržene stole.

»Sprejemnice nimamo,« se je Klemen nasmehnil. Meglič se je razgledoval.

»Stara stavba. Premalo sonca ima. Ali bi mogoč videti vašo sobo?«

Klemen je bil koj pripravljen. Malo v zadregi je objasn timer, da ženskam vstop v gornje prostore ni dovoljen.

Zardela je prikimala in sedla nazaj na stol.

Moškaja ni bilo v sobi.

»Tudi tod nimate pravega sonca. Jaz bi ne vzdržal.«

»Sobe na drugi strani so svetlejše,« je pripomnil Klemen. Nato sta se vrnili.

Zdaj šele je Jelka opazila, da Klemen komaj kdaj premakne levico.

»Te roka boli?«

»Oplazilo me je poleno v barakarski koloniji.«

Meglič je zvedavo pogledal.

»Slučajno, po naključju?«

»Ne, namerno. Povsod najde človek sovražnike.«

Jelka se je iz navade našobila.

»Pusti ljudi v gnoju, če nočejo sami iz njega.«

Nato je Meglič prešel na počitnice.

»Preden odidete, preživite dan z nama. Ali ste morda v nedeljo že prosti?«

Klemen je prikimal.

»Od sobote popoldne me hišna pravila ne vežejo več.«

Jelka je koj zagrabila za besedo.

»Potlej lahko že v soboto prideš k nama, Kovčeg vzameš s seboj. Od naju imaš še bliže na kolodvor.«

Klemen ne ve, kako bi rekel. Potlej se domisli Kremenčevega Janeza. Morda bi ob tej priliki lahko pridobil Megliča.

»Kar recite,« sili Meglič. »Moja žena pogreša staro družbo. Prav počasi se navaja na mesto.«

Tudi Jelkine oči prosijo.

Klemen omahuje.

»Doma se vas bodo že še nagledali,« kar naprej sili Meglič.

Klemen ne more drugače, kakor da se vda.

»Pred trejo uro me ne bo. Pri kosilu moram biti še v semenišču.«

Prijazno so se poslovili. Jelka je bila prav razigrana. Klemen pa je še dolgo stal na hodniku. Kakor da bi pričakoval še enega obiska.

V sobi mu je postalo čudno tesno. Zadnji dogodki so ga zadeli globlje, kakor je mislil. Polajnarjeve hinavščine ni mogel pozabiti. Sram ga je bilo, da bi prišel sam prosit. Morda je prišla žena celo proti njegovi volji.

Zahrepenel je po miru, da bi se mogel raztresti, da bi se znebil pekočih misli, ki so ga bolele.

»Neumen bi bil, ko bi odbil povabilo,« se mu je utrnilo v duši. »Meglič bi zameril. In nazadnje je človek, ki mi more še velikokrat pomagati.«

V soboto popoldne, koj po kosilu, se je prepravil. Talar je spravlil v kovčeg. Pri procesiji ga bo doma potreboval. Nataknil

RADIO CELOVEC

(Nadaljevanje)

SLOVENCİ V NOVEM VEKU
(TRUBAR IN PROTESTANTSTVO)

Protestantske knjige na naše ljudstvo niso imele velikega vpliva, ker jih mnogo takrat še ni znalo čitati, mnogim pa je bila vsebina novega tiska nerazumljiva novotarija. Najbolj se je udomačila pri nas Trubarjeva »Cerkvena pesmarica«, ki je doživela šest izdaj. Trubar, ki je bil v svojih mladih letih sam cerkveni pevec, je dobro poznal narodne slovenske pesmi, pa tudi veliki vpliv petja na ljudsko dušo. Stare katoliške pesmi so navadno nekoliko spre-

SOBOTA, 17. julija:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 18. julija:

7.30 Jutranja glasba.
17.10 Komentar
19.30 Polurna oddaja.

PONEDELJEK, 19. julija:

7.15 Otroški zbori,
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 20. julija:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 21. julija:

7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 22. julija:

7.15 Literarna ura,
17.10 Poročila,
19.30 Zvočni tednik.

PETEK, 23. julija:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7,45—8,00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15,45—16,00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21,45—22,15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22,15—22,30 poročila in komentarji v slov.

govori po časopisu

menili, posebno one verze, ki so proslavljali Marijo in svetnike.

Lahko je posneti iz vsega zgodovinskega razvoja, da je bilo Trubarju in vsem njegovim sotrudnikom slovstvo predvsem sredstvo za njihove verske namene, za razširjanje luteranstva med Slovenci in drugimi Jugoslovani. Trubar, Dalmatin in Bohorič so se vsi čutili Slovence in to priznavajo tudi v svojih knjigah. Toda to domoljubje ni bilo glavno gibalno protestantskega slovstvenega delovanja. Protestantški pisatelji so slovenski književnosti začrtali tir in dali nauk, da je ljudstvu treba pouka v domačem jeziku z besedo in tiskom.

8. TRUBAR ZOPET V LJUBLJANI. DRUGO PREGNANSTVO IN SMRT

Medtem ko je Trubar slovstveno deloval na Nemškem, je pri nas luteranstvo pod zaščito deželnih stanov močno napredovalo. Oklenili so se ga razni odpadli duhovniki, ki so jim bili katoliški cerkveni predpisi pretesni. Nastopili so kot vneti govorniki in včasih kvasili tudi velike neumnosti. Na Krasu je bil tak znani predikant Jurij Stradiot. Deželni stanovi so videli, da si s takimi ljudmi ne bodo mogli dosti pomagati in ne bo mogoče z njihovo pomočjo ustanoviti samostojne luteranske cerkve. Zato so poklicali v Ljubljano spet Primoža Trubarja. Razmere so bile takrat zelo ugodne. Cesar je bil v verskih rečeh silno popustljiv zaradi zunanje nevarnosti, ki mu je pretila. Na škofijskem prestolu v Ljubljani pa je takrat sedel zelo boječ mož — škof Peter pl. Seebach. Tudi se ni dosti brigal za svoje vernike in navadno pošiljal druge, da so ga zastopali.

Trubar se je silno nerad odzval vabilu, a ponovnim prošnjam ni mogel odreči. V Ljubljani so ga sijajno sprejeli. Trubar se je opogumil in izjavil, da odslej naprej ne bo več pridigal po kotih, ampak hoče javno nastopiti. Vendar pa nastop Trubarja in njegovih sodelavcev ljudstva ni zadovoljil. Pričeli so se zgražati nad njihovim početjem, predvsem nad njihovim početjem pri sv. maši in sicer pri sv. obhajilu, ki so ga delili pod obema podobama. Škof Hren poroča sledeče: »Hostije in velik vrč z vinom postavijo nad oltar in nad njimi govore besede zadnje večerje. Ako se vrč izprazni in je še več obhajancev navzočih, gre cerkovenik v bližnjo krmo po vino, katerega vlijejo v kelih in ga brez ponavljanja posvetitvenih besed razdele obhajancem kot zakrament. Preostalo vino pa vzame cerkovenik s seboj in ga izpije doma pri kosilu. Ako je Primožu Trubarju pri obhajanju ostalo kaj hostij, jih je vtaknil v žep in rekel: »Saj to ni zakrament.«

Verjetnost tega poročila dokazujejo dogodki, ki so se zgodili par let pozneje na

Goriškem. Umevno je, da je Trubar kmalu zapazil, kako je ljudstvo zaradi postopanja novovercev razdraženo. Zato je opominjal k zmernosti in opreznosti.

Trubar ni hotel ničesar slišati o samostojni cerkvi, za kar so ga nagovarjali deželni stanovi. Predobro se je zavedal, da bi med ljudmi naletel na hud odpor in ni imel

sposobnih sodelavcev. Dobil je kratek dopust in odšel nazaj v Urah. Ko je čas potekel, se ni hotel vrniti v Ljubljano. Izgovarjal se je z boleznijo in končno so stanovi poslali ponj posebnega odposlanca. Končno se je Trubar vdal in se preselil z družino v Ljubljano.

(Dalje prihodnjič.)

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16		E		17		18	19	20		21		22		23
24			25		26		27		28	29		30		31
32			33		34		35		36		37		M	
			38		39					40	41			I
42					43		44		45		46			47
48	49		50	51		52		53	54	55	56			
58	59		60	M	61	62			63		64			65 A
66			67			68	69			70		71	72	T
	72 A		O			74		75			76		77	
		78				79				80		81		82
83				84	85		86		87	88			89	
90	91		92	93	94		95		96	97		98	99	100
	V				102				103	104		105		
106		V		N		107					108		R	

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 Cankarjeva povest; 8 začetnice mednarodne organizacije za begunce; 11 glasbilo s strunami; 16 planina v Črni gori; 17 dvojica; 18 prvi dve črki; 20 puščava v Aziji; 23 svetopisemska oseba; 24 skrajšano žensko ime; 25 druga številka; 26 veznik; 27 mnogočlenik; 31 vodna žival; 32 začetnici imena in priimka slovenskega pisatelja (»Zorin«, »Gospod Mirololski«); 33 mejno gorovje med Evropo in Azijo; 34 zdravilne rastline; 36 vodna struga, žleb; 37 vzklík; 38 sila; 39 del sobne opreme; 40 človeški ud; 43 vzklík; 44 kratica za »na razpoložanju«; 46 oblika vodne površine; 47 kratica za »starejši«; 48 vzklík; 50 predlog; 52 naselje; 53 del naslova; 56 del obleke; 58 sedež čuta za voh; 60 dragocen spomin; posvetilo; 63 rastlina žitarica; 64 strupena žuželka; 65 pevska nota; 66 ženski glas; 67 moško krstno ime; 68 pomoč, naslonilo; 70 veznik; 71 poldrag kamen; 72a enoženski, nasprotje od »poligam«; 74 strupena žuželka; 75 prebivalec pragozda; 77 večja utežna enota; 78 pevska nota; 80 pričakovati, muditi se; 82 lepilo; 84 planet; 87 kratica za »overoviti«; 89 prvi človek; 90 osebni zaimek; 92 vsebuje, poseduje; 95 prijeten, ljubezniv; 96 krepak, zdrav; 98 obrtnik; 101 del obleke; 102 paralelen; 104 žensko krstno ime; 106 slovenski pisatelj, nekdanji jugoslovanski konzul v Celovcu; 107 govoriti s kom v tretji osebi; 108 tehnične priprave, stroji.

Navpično: 1 tkanini škodljiva mušica; 2 egipčansko živalsko božanstvo; 3 sovražnik železa; 4 veznik; 5 obrtnik; 6 svetopisemska oseba; 7 zadnje počivališče; 8 kraj pri Ljubljani; 9 zločin; 10 oblika stroja; 12 igra na karte; 13 operna pesem; 14 suženj, tudi oblika predmeta; 15 član svetopisem. naroda (»Jeftejeva prisega«); 19 nasprotje od zdrav; 21 zemlja, prst; 22 steza, smer; 25 koroški izraz; 26 prebivalec neke celine; 28 označka za kemično prvino; 29 nikalnica; 30 reka v Srbiji ali pokrajina v Češkoslovaški; 33 pamet; 35 napis na sv. križu; 39 držav. pristojbina; 41 pijača starih Slovanov; 42 kraj prvega čudeža iz sv. pisma; 45 vinska rastlina; 46 majhno naselje; 49 grič; 50 pritrdilnica; 51 znamka švicarskih ur; 54 slabo, težko spanje; 55 prva boljša polovica; 57 vprašanje po količini; 59 del sobne opreme; 61 merilka časa; 62 lepilo; 65 preteklega leta; 65a kozaški poveljnik; 69 manjša tekoča voda; 70 avstrijska poročevalska agencija; 71 prva in enaindvajseta črka v abecedi; 72 griček, vzpetina; 73 slovensko ime za reko Inn; 76 očka; 79 kratica za »kriminalna policija«; 81 misel, mnenje; 83 moško krstno ime; 85 kratice imen in priimka znanega slovenskega škofa; 86 uhati debelokožec; 88 lepo žensko krstno ime; 91 druga oblika moškega imena pod 83 navp.; 93 hladno orožje; 94 kot pri 70 navp.; 97 ptičje gibanje; 99 žensko krstno ime; 100 mrtvoud; 103 nikalnica; 105 pevska nota.

si je nov kolar z okusno šemiseto,* ki mu jo je okrasila sestra Minka.

Se enkrat je pogledal, če ni kaj pozabil, pomočil prst v kopilec pri vratih, se prekrizal in odšel. Ura je bila pol treh. Počasi je šel mimo frančiškanske cerkve in v srcu ni bilo ne ene same grenke misli. Pomladansko popoldne je bilo in dišalo je po Veliki noči, po pritrkavanju in po plahutanju bandér.

Veliko usmiljenje je bilo v Klemenovem srcu.

Domine, ne statuas illis hoc peccatum. In mislil je Klemen na Resnika, ki je zagnal poleno, na strupenega Križnarja in na pijanega Koritnika. Tudi pri Polajnarju se je ustavil.

»Saj ne ve, revež, kaj dela. Raje bi jedel bel kruh kakor črnega. Zato ga je Resnik pretental. Pa ni slab, le otrokom bi rad dobro.«

Pozabil je Klemen na tramvaj in jo peš mahnil proti Bežigradu. Z levico si ni mogel dosti spomoči. Preveč so bile kite še razbolele.

Pred Megličevo vilo je obstal. Z očmi je preletel vrt, prijazno uto in bele stezice. Bogate zavese so zagrinjale okna.

Tu torej sedaj živi Jelka, milostljiva Meglič.

Kako je življenje čudovito! Iz nič te dvigne in te postavi visoko. Včasih pa te z visokega pahne v globino.

Pritisnil je na zvonec. Prišla je služkinja, mlada načičkana stvarca. Toda še preden je prišel Klemen do stopnic, že je privihrala Jelka in se mu obesila na desnico. Služkinja je odnesla kovčeg.

* Črno blago, pripeto na duhovniški kolar (za vratom).

»Mislila sem, da te ne bo. Veš,« je skoraj šepnila, »tudi Adolf te težko čaka. Pravi, da sem včasih pusta, ker preveč sanjam o preteklosti in ne ljubim mesta.«

Gospod Meglič je čakal v predsobi. Vidno se je bil zveselil obiska. »Bal sem se že, da se boste premislili.«

»Zakaj?« se je smejal Klemen. »Takile gospodje imate včasih svoje muhe,« je dobre volje Meglič.

In prišla sta ga pod pazduho, vsak od ene strani in ga peljala v sobo.

Klemen je obstal. Razkošnost stanovanja ga je očarala.

»Berač je prišel v kraljevo hišo,« se je obrnil k Megliču.

»To je navadno stanovanje ljudi moje vrste. Ste bili kdaj mogoče pri Verniku?«

»Samo v predsobi,« je bil grenak Klemenov spomin.

»Tam je v resnici razkošje,« je priznal Meglič.

»Meni je zatrjeval, da je pred konkurzom. Sam deficit.«

Meglič se je smejal.

»Vernik je v konkurzu že tri leta. Kakor hitro se obrnete nanj s prošnjo, precej potrka na konkurz. Čudim se, ker je zvest pripadnik vaše stranke. Se reče: pri volitvah voli vselej z ozirom na odjemalce — kjer je večina. Človek z vrbovim hrptom. Sicer pa je konservativec. Kar je starega in dobro za njega, to naj ostane. Zvita kača, ha—ha!«

Meglič je izredno dobro razpoložen. Klemen se mu ne more načuditi.

Potlej posedejo.

Izboren čaj z rumom in pecivo. Jelka kar žari.

»No, ali ni prijazno pri nama?«

»Ne rečem, toda jaz ne bi smel dolgo ostati v tem razkošju.«

Klemen je v mislih pri svojih barakarjih. Meglič se je zresnil.

»Prav, gospod Gornik. Ker smo se že ustavili pri bogatiji in razkošju, kaj menite kakšne socialne dolžnosti me vežejo do beračije.«

Jelka je pihnila skoz nos.

»Pustita sociologijo in razredne razlike. Danes je Klemen samo naš gost.«

»Nikar, Jelka,« se brani Meglič. »Navsezadnje sem vendar odvisen od strank, ki imajo manj kakor jaz. Neke dolžnosti vendar imam do družbe, do slojev, katerih življenski pogoji so slabši od mojih.«

»Prav, toda o tem se menita, ko bosta sama. Zdaj naredimo načrt za večer in jutrišnji dan.«

Jelki ni bilo do pustega debatiranja.

»V redu, gospod Gornik. Če vam je prav, bova najin pogovor zvečer znova zastavila.«

Meglič se je vdal.

Zdaj je prevzela besedo Jelka.

»Jutri zvečer gremo v opero. To je prvo. K maši gremo k frančiškonom. Popoldne, če bo lepo, se kam popeljemo. Če ne, ostanemo doma. Vidva bosta lahko končala debato, ki sta jo pričela, jaz pa bom sprožila novo, ki vaju bo oba zanimala.«

Meglič se je samo smejal.

»Predlagam, da bi Jelkin problem rešili danes.«

»Sem za to,« je radoveden Klemen. »Za jutri popoldne imam svoj predlog.«

»Na dan z njim,« je Meglič kar razigran.

»Ogled moje barakarske kolonije.«

Nenadoma se je Meglič zresnil.

»Najboljši predlog. Z ogledom bi bila končana tudi najina debata. Več kot besede so zgledi.«

Tudi Jelki je bilo prav.

V mirnem pogovoru so pričakali večerjo. Klemen se je vživel. Meglič je bil začuda trezen človek, čeprav v nekaterih nazorih precej liberalen.

»Zavedam se, da ni vse moje delo, kar imam. Večino sem podedoval od očeta, torej pridobil brez truda in brez zaslužnja. Čutim, da je dosti nepoznanjih, ki so tako rekoč vknjiženi na moje imetje, da sem dolžan dati od svojega obilja tistim, ki nimajo ničesar.«

»Pametni in pravilni nazori,« se razgreva Klemen. »Na žalost so redki. Največja slabost našega stoletja je namreč v tem, da podjetja gledajo na delavca kot na delovno silo, delovno žival brez ozira na družinske vezi. Jasno, da je to gledanje docela napak, kajti delavec je s tem ponižan v stalež strojev, ki brezdušno opravljajo svoj posel. Delavska zakonodaja, ki sloni samo na suhi pravici, je zgrešena. Nujno je, da je naslonjena na ljubezen, na tisto sladko vez, ki nas dela brate in nas pripenja na večnost. Skoraj vsa podjetja brez razlike greše, ker hočejo iz delavca iztisniti vso njegovo delovno silo, za katero pa mu nudijo samo suh denar brez ljubezni. Vse to nujno vodi do težke razredne razlike, do zagrenjenosti in zagrenjenosti. Žalostno, da najdete celo krščanska podjetja, ki jim gre samo za dobiček, ki skušajo docela abstrahirati delavčeve vezi do žene in otrok in bi želeli, da bi bil delavec samo cenena in gotova delavna sila.«

Meglič je vseskozi prikimal.

»Sem liberalec, čutim pa, da v določenih stvareh ne morem mimo drugih. Upam, da se o teh stvareh še kdaj pomeniva.«

(Dalje prihodnjič.)